

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ 21ΟΥ ΑΙΩΝΑ

Οι ομιλίες των Αρχηγών των Κομμάτων

Πρόλογος

Κώστας Σημίτης

Πρόεδρος Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος

Κώστας Καραμανλής

Πρόεδρος Νέας Δημοκρατίας

Νίκος Κωνσταντόπουλος

Πρόεδρος Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου

Πρόλογος

Οι ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ αυτού του τεύχους θα διαπιστώσουν πως για πρώτη φορά στον δημοκρατικό, πολιτικό μας βίο οι αρχηγοί των κομμάτων του ελληνικού κοινοβουλίου δέχθηκαν να εκθέσουν τις απόψεις τους για ένα σημαντικό ζήτημα που αφορά την ενίσχυση της δημοκρατίας μέσα από την έξαρση του ρόλου της Κοινωνίας Πολιτών. Τα κόμματα ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας (Η κυρία Αλέκα Παπαρήγα, γραμματέας της Κ.Ε. του ΚΚΕ, ειδοποίησε αρμοδίως πως δεν θα συμμετείχε στην εκδήλωση, ενώ δεν κατέστη εφικτή η οργάνωση της ομιλίας από τον κ. Στέφανο Μάνο). Την πρωτοβουλία είχαν κυρίως δύο μη κυβερνητικές οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.), η Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία και η Κίνηση Πολιτών για την Παρέμβαση, οι οποίες ωστόσο συνεργάστηκαν κατά την προετοιμασία των εκδηλώσεων και με άλλες Μ.Κ.Ο.

Αποφασίσαμε να εκδώσουμε τις ομιλίες των αρχηγών των κομμάτων σε ένα ενιαίο τεύχος για δύο λόγους: ο πρώτος είναι ενημερωτικός. Οι πολίτες αυτής της χώρας καλό είναι να γνωρίζουν τις σκέψεις και τις πρωτοβουλίες που προτίθενται να αναλάβουν όσοι ασκούν την κυβερνητική εξουσία και όσοι προσβλέπουν σε αυτήν. Ο δεύτερος αφορά στη δυνατότητα να ασκηθεί έλεγχος από την κοινωνία πολιτών σε δεσμευτικές υποσχέσεις της κυβέρνησης αλλά και της αντιπολίτευσης, στην περίπτωση που οι υποσχέσεις «ξεχνιούνται» ή αναβάλλονται επ' αόριστον.

Τα τελευταία χρόνια εμφανίζονται οργανώσεις, ενώσεις και ομάδες πολιτών οι οποίες διεκδικούν αποφασιστικά την άσκηση των δικαιωμάτων τους και τον χειρισμό των προσδοκιών τους με άμεσο και όχι μόνο με έμμεσο τρόπο. Μέσα από τις Μ.Κ.Ο. οι πολίτες, τουλάχιστον των ανεπτυγμένων οικονομικά κρατών, αναπτύσσουν πολιτική, μη κομματική δραστηριότητα. Σκοπός τους είναι να συμμετάσχουν στην πολιτική διαμόρφωση και διαχείριση των εθνικών συμφερόντων δρώντας με δυναμισμό και ευθύνη.

Οι υπάρχουσες στον ελληνικό χώρο Μ.Κ.Ο., όπως εκείνες της προστασίας του περιβάλλοντος, οι εκπολιτιστικές, οι επιστημονικές, οι πνευματικές, της προστασίας των καταναλωτών, κλπ., δρουν αυτήν τη στιγμή ως ατομικοί πυρήνες δραστηριοτήτων με περιορισμένη ακτίνα δράσης. Βεβαίως σε ένα μεταγενέστερο στάδιο ωρίμανσης, η συνεργασία τους θα πρέπει να λάβει τέτοιες διαστάσεις ώστε να αποτελέσουν τους κόμβους ενός οργανωμένου δικτύου αρμονικά συμπορευόμενον με τις ιστορικές και τις ηθικές αναγκαιότητες της Πολιτικής. Η οργάνωση των εκδηλώσεων στις οποίες ο παρών τόμος αναφέρεται, αποτελεί παράδειγμα τέτοιου είδους συνεργασίας.

Η αυξανόμενη δραστηριότητα των Κινήσεων Πολιτών επιδιώκει να υπερβεί την περιθωριοποίηση τον πολίτη, τον οποίον η εποχή μας αντί να αναγάγει σε αυτόνομο υποκείμενο, τον μετατρέπει σε αντικείμενο των μηχανισμών της πολιτικής και κοινωνικής διαχείρισης. Κι όμως, ο πολίτης είναι έτοιμος να παρέμβει για να αντιμετωπιστούν σοβαρά προβλήματα, όπως π.χ. τον περιβάλλοντος, της υγείας, της κατοικίας, κλπ., εφ' όσον η κρατική διοίκηση δεν τα αντιμετωπίζει ή δεν μπορεί καν να τα σκεφθεί. Οι πολίτες αντιδρούν, επεξεργάζονται καινούριους κόσμους νοημάτων, αποκτούν περισσότερες ευκαιρίες χειρισμών, ανακατανέμουν τους χώρους και τους χρόνους της ζωής, δημιουργούν νέους θεσμούς.

Είναι ανάγκη να στραφεί η προσοχή στις Κινήσεις Πολιτών και στα υπό διαμόρφωση δίκτυά τους. Σήμερα ασφυκτιούν εξ' αιτίας της κυριαρχίας των κομμάτων, τα οποία παρά την σπουδαιότητά τους για τη δημοκρατική λειτουργία του σύγχρονου κράτους, απορροφούν ή εξουδετερώνουν κάθε κοινωνικό, μη εντασσόμενο στους κόλπους τους, σκίρτημα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες των πολιτών, ακριβώς επειδή εκκινούν από ειλικρινές ενδιαφέρον για την κοινή μας Πόλη, συνιστούν πλούτο στρατηγικό για την ανάλυση και κατανόηση ενός κόσμου χωρίς βεβαιότητες και συμβάλλουν στη δημιουργία νέων μορφών κοινωνικής συμβίωσης. Έτσι συνεπώς θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται.

Η Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία αισιοδοξεί ως προς τη θετική έκβαση των διαφόρων πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται από Μ.Κ.Ο. Τις βλέπει ως πεδία μάθησης, ως καινοτόμα κοινωνικά υποκείμενα, ικανά και πρόθυμα να επεξεργαστούν λύσεις για συλλογικά προβλήματα. Κυρίως όμως τους βλέπει ως πεδίο αναδύσεως μιας νέας μορφής πολίτη, με συνείδηση κριτική και υπεύθυνη απέναντι στα κοινά άρα ως στηρίγματα για την επέκταση και την εμβάθυνση της δημοκρατίας

Κώστας Σημίτης

Πρόεδρος Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος
Ομιλία στις 6 Μαρτίου 2001

Οργάνωση:

Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία
Όμιλος Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας (ΟΠΕΚ)
Ένωση Πολιτών για την Παρέμβαση
Πολιτεία Πρωτοβουλία Πολιτών της Ανανεωτικής Αριστεράς και της Οικολογίας

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ γενιά που να μην υπερηφανεύεται ότι ζει σε ενδιαφέρουσα εποχή. Από την άποψη αυτή δεν διαφέρουμε πολύ από τις προηγούμενες γενιές. Παρ' όλα αυτά, η εποχή μας είναι ιδιαίτερη λόγω της ταχύτητας και της ριζικότητας των αλλαγών. Αλλαγών που επέρχονται σε όλα τα επίπεδα: από τις διεθνείς σχέσεις μέχρι την καθημερινότητα, από τις επικοινωνίες μέχρι τις κοινωνικές σχέσεις, από το πολιτικό σύστημα μέχρι την οικονομία.

Αλλαγών που οδηγούν σε μια νέα, ριζικά νέα πραγματικότητα. Πολύπλοκη, αντιφατική, με πολλές διακινδυνεύσεις, αλλά και πλούσια σε προκλήσεις και δυνατότητες.

Οι νέες συνθήκες θέτουν με επιτακτικό τρόπο ένα ερώτημα που οφείλει να απασχολεί όλους τους πολίτες της χώρας μας:

Πώς μπορεί η χώρα μας να έχει παρουσία στο νέο τοπίο, στον νέο διεθνή καταμερισμό εργασίας;

Ποιο μοντέλο οργάνωσης οφείλει να ακολουθήσει η κοινωνία μας προκειμένου να παρακολουθήσει ενεργά τις εξελίξεις;

Ποιες πλευρές της φυσιογνωμίας μας πρέπει να καλλιεργήσουμε για να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται;

Ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι μας προκειμένου να βρισκόμαστε σταθερά στο κέντρο των όλο και πιο ορμητικών εξελίξεων;

Γιατί η Ελλάδα του 2001 βρίσκεται πλέον στο κέντρο των εξελίξεων. Η σημερινή Ελλάδα δεν είναι αυτή που ήταν.

Έχουμε κάνει μεγάλα βήματα προόδου. Είναι μεγάλες οι αλλαγές. Μερικές μάλιστα αποτελούν ρήξεις με το παρελθόν. καθιστούν την εξέλιξη μη αναστρέψιμη.

Η πρώτη μεγάλη μη αναστρέψιμη αλλαγή έχει επέλθει στο οικονομικό επίπεδο. Η Ελλάδα του 2001 δεν έχει καμιά σχέση με την Ελλάδα της φτώχειας, της υπανάπτυξης, του υψηλού πληθωρισμού και της οικονομικής αστάθειας, που χαρακτήριζαν τη χώρα από τη δεκαετία του 1950, για να μην αναφερθούμε σε παλαιότερες εποχές. Με βάση τα στατιστικά δεδομένα του ΟΟΣΑ, το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας την κατατάσσει κάπου μεταξύ 25ης και 29ης χώρας στον κόσμο.

Η δεύτερη μεγάλη μη αναστρέψιμη αλλαγή έχει πραγματοποιηθεί στο επίπεδο των διεθνών σχέσεων. Η Ελλάδα του 2001 είναι στην καρδιά του διεθνούς συστήματος. Είναι κράτος του κέντρου. Με μόνη ουσιαστική εξαίρεση το λεγόμενο G8, στο οποίο δεν θα μπορέσει ποτέ να συμμετάσχει λόγω μεγέθους, η Ελλάδα είναι μέλος όλων σχεδόν των σημαντικών οργανισμών τοπικής, περιφερειακής ή διεθνούς εμβέλειας.

Η τρίτη μη αναστρέψιμη αλλαγή έχει συντελεστεί στο κοινωνικό επίπεδο. Κάποτε έφευγαν από την Ελλάδα οι νέοι άνθρωποι για να βρουν αλλού την τύχη τους. Η Ελλάδα ήταν χώρα εξαγωγής εργατικού δυναμικού. Τώρα όμως συμβαίνει το αντίθετο. Η Ελλάδα του 2001 αποτελεί, για πρώτη φορά στην ιστορία της, χώρα εισαγωγής ανθρώπινου δυναμικού, χώρα υποδοχής μεταναστών. Ταυτόχρονα, λόγω της κοινωνικής αυτής μεταβολής, έχει μεταβεί, πάλι για πρώτη φορά, από ένα καθεστώς πολιτισμικής ομοιογένειας σε ένα καθεστώς πολιτισμικού πλουραλισμού και πολυμορφίας.

Η τέταρτη μη αναστρέψιμη αλλαγή ανήκει στο πολιτικό επίπεδο. Μετά τη μεταπολίτευση του 1974, έχει πλέον παγιωθεί μια αυθεντική δημοκρατία, το πιο δημοκρατικό καθεστώς στη νεότερη ελληνική ιστορία, πράγμα που αποτελεί κρίσιμο ορόσημο στη διαδικασία ανάπτυξης των πολιτικών μας θεσμών.

Υπάρχει, τέλος, μια πέμπτη σημαντικότερη αλλαγή στην εμπειρία των γενεών. Οι Ελληνίδες και οι Έλληνες που έχουν γεννηθεί μετά το 1974 αποτελούν την πρώτη από καταβολής του νεοελληνικού κράτους γενεά που μεγάλωσε χωρίς βιώματα προσφυγιάς, πολέμου, ξένης κατοχής, εμφυλίων διχασμών και συρράξεων. Χωρίς τραύματα από έκτακτα καθεστώτα και πραξικοπήματα, μεγάλες πολιτικές ή οικονομικές κρίσεις. Χωρίς μνήμες που τόσο βαθιά σημάδεψαν τη ζωή αλλά και τη θεώρηση του κόσμου όλων των προγενέστερων γενεών.

Αυτές οι ριζικές, οι μη αναστρέψιμες αλλαγές αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τις κοινωνικές δυνάμεις και τους πολίτες. Θετικά, με υπερηφάνεια και αισιοδοξία, από το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού λαού.

Πλατιά κοινωνικά στρώματα τείνουν να αξιοποιούν όλο και περισσότερο τις νέες δυνατότητες και να αποκομίζουν οφέλη από το νέο περιβάλλον. Χτίζεται έτσι μία νέα ατομική και συλλογική αυτοπεποίθηση για τις προοπτικές μας όσον αφορά το μέλλον της γενιάς που έρχεται.

Σίγουρα κάποιοι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις είτε γιατί αντικειμενικά δεν έχουν τη δυνατότητα είτε γιατί αμφιβάλλουν ότι μπορούν. Η πολιτεία και η κοινωνία οφείλουν να στηρίξουν τους αδύναμους και να ενισχύσουν στην προσπάθειά τους όσους διστάζουν.

Τέλος, υπάρχουν στην κοινωνία μας, όπως παντού άλλωστε, κοινωνικές αλλά και θεσμικές δυνάμεις, που δεν επιθυμούν να ακολουθήσουν το βηματισμό των αλλαγών της κοινωνίας μας. Δεν επιθυμούν γιατί χάνουν τα προνόμιά τους ή τους μηχανισμούς εξουσίας τους ή επειδή ξεπερνιούνται από τη νέα εποχή. Γι' αυτό αμύνονται και αντιδρούν. Φοβούνται τις αλλαγές και αναλίσκονται στην προσπάθεια καθυστέρησης ή ακόμα και ακύρωσης των εξελίξεων.

Οι δυνάμεις αυτές διαπνέονται από ανασφάλεια, από φοβία απέναντι στον νεωτερισμό. Από ιδιοτέλεια και από δυσπιστία απέναντι στο διαφορετικό. Γιατί τι άλλο εκτός από ανασφάλεια υποδηλώνουν οι προτροπές σε απομονωτισμό; Τι άλλο παρά φοβία απέναντι στην εξέλιξη κρύβεται πίσω από την καθηλωτική επίκληση ενός εξιδανικευμένου παρελθόντος; Τι άλλο παρά δυσπιστία απέναντι στο διαφορετικό δείχνει η εχθρότητα ή η διγλωσσία απέναντι στον ξένο, το μετανάστη, τον πολιτικό πρόσφυγα; Τι άλλο παρά ιδιοτέλεια εκφράζει η

προσκόλληση σε στενά και άμεσα συμφέροντα; Η εμμονή σε συλλογικές παραστάσεις του παρελθόντος, η φοβικότητα και η δυσπιστία απέναντι στο διαφορετικό επιτείνονται μέσα στο νέο διεθνές περιβάλλον. Αποκτούν άλλες διαστάσεις στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης.

Η παγκοσμιοποίηση είναι υπαρκτή πραγματικότητα. Δεν πρέπει να τη δαιμονοποιούμε και δεν ωφελεί να την εξορκίζουμε. Πρέπει να την αντιμετωπίζουμε με λογισμό και με πράξη.

Η παγκοσμιοποίηση είναι σύνθετο φαινόμενο. Άρα πρέπει να αναλυθεί, και όχι να διαστρεβλωθεί με απλουστεύσεις. Καλούμαστε να αξιοποιήσουμε τις θετικές της επιπτώσεις και να μετριάσουμε τις αρνητικές.

Στις θετικές επιπτώσεις περιλαμβάνεται η μεγάλη πρόοδος στην οποία έχει οδηγηθεί η ανθρωπότητα σε πολλούς τομείς. Την οικονομία, την υγεία, την παιδεία. Ας αναλογιστούμε την ανάπτυξη των οικονομικών ανταλλαγών ή την πρόοδο της τεχνολογίας. Ας σκεφτούμε τον πολλαπλασιασμό των εκπαιδευτικών ευκαιριών και ανταλλαγών. Την τεράστια πρόοδο της ιατρικής και τη συνεχή βελτίωση της περίθαλψης.

Αν όμως αυτές είναι οι κυριότερες θετικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, τι γίνεται με τις αρνητικές; Η πύκνωση των επικοινωνιών δεν οδηγεί στην ομοιομορφία; Στο θρίαμβο του μέσου όρου, του μαζικά αποδεκτού, του οικονομικά αποδοτικού; Η κατάργηση των συνόρων δεν καταλήγει στην απώλεια της ιδιαίτερης ταυτότητας - εθνικής, θρησκευτικής, πολιτισμικής; Η ανταλλαξιμότητα των πάντων στις διαστάσεις του πλανητικού χωριού δεν οδηγεί στην απόλυτη κυριαρχία της αγοράς; Η κουλτούρα και η παράδοσή μας, οι μνήμες και τα ιστορικά βιώματά μας δεν κινδυνεύουν από την ισοπέδωση και την ομοιομορφία;

Τα ερωτήματα αυτά δεν τίθενται μόνο στη χώρα μας. Τίθενται με ιδιαίτερη ένταση σε πολλές, αν όχι σε όλες, ακόμη και στις μεγαλύτερες χώρες.

Ποια είναι η απάντηση στα ερωτήματα αυτά; Ποια απάντηση πρέπει να δώσει η ελληνική κοινωνία, μια κοινωνία που έχει διανύσει τη μεγάλη απόσταση που ανέφερα, μια κοινωνία που ανοίγεται στο μέλλον;

Είμαι βέβαιος ότι η απάντηση που δίνουμε όλοι μας δεν μπορεί να είναι η άκριτη επιστροφή στο παρελθόν και την παράδοση. Δεν μπορεί να είναι το σάλπισμα για την αναβίωση των προβιομηχανικών ηθών και αντιλήψεων, όπου ένα ήταν το σωστό και κανενός δεν περνούσε από το μυαλό να το αμφισβητήσει. Δεν μπορεί να είναι η φυγή προς τα πίσω. Στις προκλήσεις του νέου περιβάλλοντος δεν απαντάμε με την περιχαράκωση στο κλειστό σύμπαν της παραδοσιακής κοινότητας, με την τυφλή προσήλωση στην παράδοση, με την ευλαβική τήρηση αδιαμφισβήτητων και αμετακίνητων κανόνων, με την αυτάρκεια και την ασφάλεια του δήθεν αιωνίου.

Η Ελλάδα στο κατώφλι του 21ου αιώνα δεν χρειάζεται την επιστροφή σε μια εικόνα φοβίας, ανασφάλειας, αδράνειας. Η εικόνα αυτή δεν αρμόζει σε μια σύγχρονη χώρα. Δεν αρμόζει στην αξιοπρέπεια του Έλληνα πολίτη.

Η εικόνα αυτή δεν μας ταιριάζει, γιατί η ιστορία δεν γυρίζει πίσω. Πίσω από την έκκληση ορισμένων για επιστροφή στην παράδοση κρύβεται κάτι άλλο, βλαβερό και επικίνδυνο. Κρύβεται η ψευδεπίγραφη ανακατασκευή της παράδοσης με δήθεν σύγχρονους όρους. Στόχος η παράδοση να αναδιαμορφωθεί για να γίνει το κύριο πρόσχημα απόκρουσης κάθε κίνησης εκσυγχρονισμού και ανοίγματος στο μέλλον.

Η εικόνα της φοβίας και της αδράνειας δεν μας ταιριάζει, γιατί αδικεί την ίδια την πραγματικότητα που μας περιβάλλει. Αδικεί τη συντριπτική πλειοψηφία του λαού μας, τους εργαζόμενους που μοχθούν, τους καινοτόμους επιστήμονες, τους δημιουργούς. Αδικεί τη μεγάλη απόσταση που έχουμε διανύσει, τις θυσίες μας, αλλά και την όρεξή μας για προκοπή. Αδικεί μια κοινωνία που στάθηκε ικανή να αλλάξει ριζικά και να αναδεχθεί, χωρίς μείζονες αντιδράσεις, πολλές εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες.

Η εικόνα της φοβίας και της αδράνειας δεν μας ταιριάζει, γιατί υπολείπεται των αναγκών της εποχής. Δεν συμβάλλει στην αντιμετώπιση των νέων προβλημάτων. Μας αφήνει άοπλους απέναντι στις αρνητικές πλευρές της παγκοσμιοποίησης, τις νέες κοινωνικές προκλήσεις, τον νέο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Η εικόνα της φοβίας και της αδράνειας δεν μας ταιριάζει, γιατί παραγνωρίζει τους ισχυρούς δεσμούς που συνδέουν την πορεία προς το αύριο με τη δημιουργική αξιοποίηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καθώς και με την ιστορική μας αυτογνωσία. Με την κριτική εξέταση του παρελθόντος και του παρόντος.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η τυφλή, η άκριτη επιστροφή στην παράδοση δεν μπορεί να αποτελέσει κινητοποιητικό μύθο, να μας σπλίσει με αυτοπεποίθηση. Δεν μπορεί να μας βοηθήσει να προσανατολιστούμε στο μέλλον. Μας οδηγεί σε αδιέξοδους δρόμους, στην καρτερία του υποτελούς.

Την απάντηση απέναντι στις προκλήσεις της νέας εποχής δίνει η κοινωνία των πολιτών. Η ανοιχτή κοινωνία. Και ανοιχτή κοινωνία είναι η κοινωνία της ελευθερίας και της συμμετοχής, η κοινωνία της ευθύνης και της αλληλεγγύης, η κοινωνία της δημιουργίας, η κοινωνία που προσέρχεται με αυτοπεποίθηση στο διάλογο με άλλες κοινωνίες, με άλλους πολιτισμούς.

Ανοιχτή κοινωνία είναι η κοινωνία της ελευθερίας και της συμμετοχής. Η ελληνική κοινωνία μπορεί να σταθεί ισότιμα στον παγκόσμιο στίβο μόνο αν εμβαθύνει κι άλλο τη δημοκρατία της. Η ποιότητα της δημοκρατίας συναρτάται άμεσα με το σεβασμό των θεσμών του κράτους δικαίου. Η ποιότητα της δημοκρατίας συναρτάται άμεσα με το βαθμό στον οποίο η ίδια η Πολιτεία φροντίζει να δημιουργήσει στο εσωτερικό της μηχανισμούς ελέγχου και λογοδοσίας της εκτελεστικής εξουσίας αλλά και κάθε εξουσίας. Θεσμικά αντίβαρα που συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών. Στη διασφάλιση της πολυφωνίας, στην προστασία της ετερότητας και στην εγγύηση της ανεκτικότητας. Στην ισόρροπη και αρμονική συνύπαρξη της ελευθερίας και της ισότητας, των θεμελιωδών αρχών της πολιτικής μας συμβίωσης. Στην αποφυγή της ισοπέδωσης. Στη ρήξη με τις ποικιλώνυμες μορφές του λαϊκισμού, από όποια πτέρυγα του πολιτικού φάσματος, τη δεξιά ή την παραδοσιακή αριστερά, κι αν προέρχονται.

Ανοιχτή κοινωνία είναι η κοινωνία της κοινωνικής ευθύνης και της αλληλεγγύης. Η κοινωνία που συνδέεται με δεσμούς που απορρέουν από μέριμνα αλλά και σεβασμό για τον άλλο - και όχι από αλαζονεία ή υπεροπτική φιλανθρωπία. Η κοινωνία που δεν θεωρεί όσους έχουν οδηγηθεί σε μειονεκτική θέση ως παθητικούς αποδέκτες παροχών. Η κοινωνία που αποτελείται από πολίτες που νιώθουν προσβολή και της δικής τους αξιοπρέπειας όταν διαπιστώνουν ότι ένας αριθμός μελών της δεν μπορεί να ζήσει με αξιοπρέπεια. Που νιώθουν την υποχρέωση να συμβάλουν, ώστε και οι κοινωνικά αδύναμοι να αποκτήσουν τη δυνατότητα να ζουν κάτω από συνθήκες που θα τους επιτρέπουν να διαμορφώνουν δημιουργικά τη ζωή τους. Μια τέτοια κοινωνία κοινωνικής ευθύνης και αλληλεγγύης στηρίζει το σχεδιασμό ενός νέου κοινωνικού κράτους, βιώσιμου, επικεντρωμένου σ' αυτούς που έχουν πράγματι ανάγκη. Μια τέτοια κοινωνία επιζητεί τη διασφάλιση της μακροχρόνιας σταθερότητας της οικονομίας και της αναπτυξιακής τροχιάς της και, παράλληλα, τη διεύρυνση δυνατοτήτων και ευκαιριών για όλους, ιδιαίτερα για τη γενιά που έρχεται, για τις γυναίκες, για εκείνους που απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ανοιχτή είναι η κοινωνία της δημιουργίας. Γιατί η δημιουργία ξεπερνά περιχαρακωμένες στάσεις για να απελευθερώσει. Αρνείται την ισοπεδωτική επανάληψη του καθιερωμένου. Φέρνει το ρεύμα της αλλαγής στις κατεστημένες πρακτικές και νοοτροπίες. Η δημιουργία ανοίγει τους νέους ορίζοντες που χρειάζεται η κοινωνία μας. Αμφισβητεί και κλονίζει την αυταρέσκεια, την εσωστρέφεια, την υπεροψία ενός εθνοκεντρισμού που τελματώνει. Ανοίγει την Ελλάδα στον κόσμο και της δίνει ρόλο και παρουσία.

Ανοιχτή κοινωνία είναι, τέλος, η κοινωνία που τοποθετείται με αυτοπεποίθηση και σιγουριά σε ένα ανοιχτό πεδίο διεθνούς διαλόγου. Που προσέρχεται ως ισότιμος συνομιλητής στον παγκόσμιο στίβο της πολιτισμικής αντιπαράθεσης. Που σηκώνει με θάρρος την πρόκληση της οικουμενικότητας.

Γιατί η σημερινή εποχή, η εποχή της παγκοσμιοποίησης, επιβάλλει να σκεφτόμαστε τον πολιτισμό με κριτήρια τις πανανθρώπινες ανάγκες, δηλαδή οικουμενικά. Και αυτή η διάσταση της παγκοσμιοποίησης, η διάσταση της οικουμενικότητας, μια διάσταση που πάντοτε έκαναν σημαία τους ο ουμανισμός και η δημοκρατική αριστερά, είναι θετική, απελευθερωτική, προοδευτική.

Στην προοπτική αυτή έχουμε σύμμαχο την ίδια την ιστορία μας. Ας μην ξεχνούμε ότι αν ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός εξακολουθεί να εμπνέει ολόκληρο τον κόσμο είναι γιατί διαμόρφωσε αξίες οικουμενικές. Σκεπτόταν δηλαδή το κόσμο με κριτήρια τις πανανθρώπινες ανάγκες. Ας μην ξεχνούμε ότι εμείς, οι Έλληνες, έχουμε παράδοση συμβίωσης με άλλους λαούς, γλώσσες, πολιτισμούς και θρησκείες. Και όχι μόνο αυτός για τους Έλληνες, στη μακρά διαδρομή μας, οι εποχές της πιο μεγάλης άνθησης ήταν οι εποχές που μετακινούμασταν και ταξιδεύαμε, που ανταλλάσσαμε γνώσεις και ευαισθησίες και αποχτούσαμε τεχνολογία από άλλους πολιτισμούς.

Αυτή η παράδοση σεβασμού του άλλου, συναλλακτικότητας και κατανόησης αποτελεί όχι μόνο εφόδιο πολύτιμο για την πορεία μας, αλλά και ουσιαστική προσφορά για τη δημιουργία της σύγχρονης πολυφωνικής ευρωπαϊκής κουλτούρας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Γι' αυτό πρέπει να υποστηρίξουμε όλες εκείνες τις πρωτοβουλίες που αναζητούν να δώσουν διαφορετική έκφραση στις ανθρώπινες προτιμήσεις. Έτσι ώστε να αναπτυχθούν η πολυμορφία και η πολυφωνία, τα μοναδικά αποτελεσματικά αναχώματα στην πλανητική πολιτισμική ομογενοποίηση και τη διαβρωτική επέκταση της αγοράς ως μορφής οργάνωσης των ανθρώπινων σχέσεων.

Η αυριανή ελληνική κοινωνία οφείλει να είναι μια κοινωνία ανοιχτή στον κόσμο. Μια κοινωνία ευρωπαϊκή.

Οι αξίες του δημοκρατικού εκσυγχρονισμού (οι ατομικές ελευθερίες, η κοινωνική αλληλεγγύη, το κοινωνικό κράτος κ.τ.λ.) τείνουν να πάρουν έναν καθολικό και παγκόσμιο χαρακτήρα. Παρ' όλα αυτά, ο τρόπος για να υλοποιηθούν αυτές οι αξίες παραμένει συνδεδεμένος με το συγκεκριμένο πολιτισμό της κάθε χώρας, την ιδιαίτερη κουλτούρα της μέσα στην οποία οι πολίτες διαμορφώνουν τις ταυτότητές τους και εξελίσσονται.

Στην ευρωπαϊκή κοινωνία του αύριο οι κατευθυντήριοι άξονες θα είναι αποτέλεσμα της συνέργειας πολλών δυνάμεων από όλη την Ευρώπη. Ωστόσο, για μεγάλο διάστημα ακόμη, ο δημόσιος διάλογος θα αναπτύσσεται μέσα στα εθνικά πλαίσια.

Κατά συνέπεια, στο εθνικό πλαίσιο πρέπει να επεξεργαστούμε προτάσεις και ιδέες για την εφαρμογή των αξιών του δημοκρατικού εκσυγχρονισμού. Στο εθνικό πλαίσιο πρέπει να επεξεργαστούμε θέσεις για τα προβλήματα που μας αφορούν, για τα προβλήματα που αφορούν σ' όλη την Ευρώπη.

Στην κατεύθυνση αυτή είναι αποστολή της Πολιτείας αλλά και, ευρύτερα, της κοινωνίας να βοηθήσει τους πολίτες, ιδιαίτερα τις νέες γενιές, να καλλιεργήσουν την ικανότητα να συνυπάρχουν με τους άλλους ανθρώπους και πολιτισμούς.

Να συνομιλούν μαζί τους, να καταλαβαίνουν τις γλώσσες τους και να κατανοούν τους κώδικες συμπεριφοράς τους. Η συλλογική μας ταυτότητα χρειάζεται να αποκτήσει διαβατήριες ικανότητες, όπως εκείνες του αρχέτυπου και παγκοσμιοποιημένου ομηρικού ήρωα.

Του Οδυσσέα, που «πολλών ανθρώπων ίδεν άστεα και νόον έγνων». Οι ικανότητες του οποίου οφείλονταν στις γνώσεις που είχε της νοοτροπίας, της κουλτούρας και των χαρακτηριστικών των άλλων λαών.

Οι ικανότητες του Οδυσσέα είναι οι δεξιότητες επιβίωσης του έθνους και της πορείας του στην πρόοδο. Αντίθετα από ό,τι πρεσβεύουν οι οπαδοί της αναδίπλωσης και της απομόνωσης, οι

συλλογικές μας παραστάσεις και η εθνική μας ταυτότητα, τώρα ίσως περισσότερο από ποτέ, έχουν ανάγκη από νέες διαβατήριες ικανότητες.

Χρειαζόμαστε μια στοχαστική προσέγγιση της ιστορίας μας και μια ισορροπημένη κρίση του παρελθόντος και τον παρόντος μας.

Η πλούσια παράδοση και η πολιτισμική μας κληρονομιά αποτελούν το μέσο της ιστορικής μας αυτογνωσίας. Χρειάζεται δηλαδή να γνωρίζουμε το δρόμο που διανύσαμε για να φτάσουμε εδώ όπου είμαστε τώρα.

Να γνωρίζουμε ποια ήταν τα στοιχεία που μας βοήθησαν να καταφέρουμε, όσα καταφέραμε αλλά και ποια τα στοιχεία που μας εμπόδισαν να τα καταφέρουμε καλύτερα ή μας οδήγησαν σε οπισθοχωρήσεις και σε ήττες.

Αν ξαναδιαβάσουμε την ιστορία μας, θα διαπιστώσουμε ότι η σύνδεση με την πολιτισμική μας κληρονομιά αλλά και το διαφωτισμό λειτούργησε ως εφαλτήριο. Επέτρεψε στον ελληνικό λαό να κάνει το μεγάλο άλμα. Να αποκτήσει συνείδηση εθνική και να δημιουργήσει την ελληνική Πολιτεία στον αγώνα για την ανεξαρτησία.

Και αυτή η εθνική συνείδηση, που αποτυπώνεται στα Συντάγματα του Αγώνα, είναι μια κατεξοχήν δημοκρατική συνείδηση.

Τα δύο στοιχεία που τη χαρακτηρίζουν είναι η συναίσθηση της ιστορικότητας του πολιτισμού μας και η βαθιά πίστη στην ελευθερία και τη δημοκρατία. Πολιτισμός και δημοκρατία: η στενή σύνδεσή τους, η συνεχής επικοινωνία τους, η αμοιβαία ανατροφοδότησή τους αποτελούν τους βασικούς όρους ύπαρξης και προοπτικής της κοινωνίας μας. Υπάρχουν όταν επιβεβαιώνονται από τη συνείδηση και κυρίως την πράξη των πολιτών.

Την ιστορική μας αυτογνωσία δεν τη χρειαζόμαστε μόνο για να κρίνουμε το παρόν. Τη χρειαζόμαστε προπαντός για να σχεδιάσουμε το μέλλον.

Η ιστορική συναίσθηση της πορείας της κοινωνίας μας είναι απαραίτητη ως εφαλτήριο αλλαγών - και όχι ως δικαιολογία για αδράνεια και παραίτηση.

Για να προσδιορίσουμε τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας μέσα στην οποία θα ζήσουν οι επόμενες γενιές.

Την εθνική και κοινωνική μας ταυτότητα, την ιστορία και την παράδοσή μας έχουμε καθήκον να τις σκεφτόμαστε, όχι στραμμένοι προς το παρελθόν, αλλά ατενίζοντας το μέλλον. Απαντώντας σε θεμελιακά ερωτήματα γύρω από την κοινή προοπτική μας.

Πώς θέλουμε να είναι η κοινωνία μας τον 21^ο αιώνα; Γύρω από ποιες αξίες θέλουμε να είναι οργανωμένη:

Είναι καιρός να ανοίξει πλατύς δημόσιος διάλογος για τα προβλήματα αυτά. Και να γίνει ο σχεδιασμός του μέλλοντος άξονας της πολιτικής μας στρατηγικής.

Η διαμόρφωση μιας τέτοιας στρατηγικής, ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας, δεν είναι υπόθεση του Κράτους.

Το όραμα της ανοικτής κοινωνίας και οι συνιστώσες της -της κοινωνίας της ελευθερίας και της συμμετοχής, της κοινωνίας της ευθύνης και της αλληλεγγύης και της κοινωνίας της δημιουργίας, που προσέρχεται με αυτοπεποίθηση σε διάλογο με άλλες κοινωνίες- διατυπώνεται και εξειδικεύεται από τους ίδιους τους πολίτες.

Τους πολίτες με τις διαφορετικές διαδρομές, τα ποικίλα συμφέροντα, τις πολλαπλές δεσμεύσεις.

Το όραμα της ανοιχτής κοινωνίας γίνεται καθημερινή πράξη από την ίδια την κοινωνία.

Εμείς αυτό που μπορούμε και οφείλουμε να κάνουμε είναι να προκαλέσουμε τη συζήτηση, να προαγάγουμε το δημόσιο διάλογο, να αναδείξουμε τα κρίσιμα ζητήματα.

Απαιτητικοί απέναντι στον ίδιο μας τον εαυτό, να φανούμε αντάξιοι των πιο απαιτητικών προσδοκιών των συμπολιτών μας.

Κώστας Καραμανλής
Πρόεδρος Νέας Δημοκρατίας
Ομιλία στις 24 Απριλίου 2001

Οργάνωση:

Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία
'Ένωση Πολιτών για την Παρέμβαση Ευρωπαϊκή Έκφραση
Λέσχη διαλόγου Ηγησιπολις

ΘΕΛΩ, πρώτ' απ' όλα, να ευχαριστήσω θερμά όλες και όλους εσάς που βρίσκεστε σήμερα εδώ και να συγχαρώ τους διοργανωτές της εκδήλωσης. Πιστεύω ακράδαντα ότι η δράση που αναπτύσσουν οι Ενώσεις Πολιτών οι οποίες είχαν τη σημερινή πρωτοβουλία, όπως βεβαίως και η δράση όλων των μη κυβερνητικών οργανώσεων, έρχεται να καλύψει ανάγκες των καιρών και των σύγχρονων κοινωνιών. Εκφράζει την αίσθηση του πολίτη ότι υπάρχει έλλειμμα συμμετοχής στην πολιτική διαδικασία. Μετουσιώνει σε πράξεις το ενδιαφέρον του για τα κοινά και ενθαρρύνει την ενεργοποίηση ακόμη περισσότερων. Επισημαίνει αδυναμίες των οργανωμένων φορέων εξουσίας και στηρίζει την πολιτική στην ευρύτερη έννοιά της.

Είναι γεγονός ότι η Πολιτεία δεν εγγυάται, σε ένα μεγάλο αριθμό των πολιτών, στοιχειώδη ασφάλεια, επαρκείς υπηρεσίες Υγείας και Παιδείας, αξιοπρεπή διαβίωση.

Είναι γεγονός ότι τα κόμματα έχουμε επιδείξει μια σημαντική υστέρηση απέναντι στις ανάγκες της κοινωνίας και της σύγχρονης εποχής. Είναι γεγονός ότι στη νέα εποχή της παγκοσμιοποίησης, διαμορφώνονται ισχυρές δυνάμεις που επιχειρούν να ποδηγητήσουν την πολιτική. Είναι γεγονός ότι η εξουσία όχι μόνον δεν θέλησε να προβάλει τις αντιστάσεις που υποχρεούται, αλλ' επέδειξε στάσεις και συμπεριφορές που οδηγούν στην απαξίωσή της. Για όλους αυτούς τους λόγους, θεωρώ ότι, σ' ένα πολύ μεγάλο βαθμό, είναι δικαιολογημένη η απογοήτευση των πολιτών. Πιστεύω, όμως, ότι η πολιτική αποστασιοποίηση και η αποχή από τα κοινά, ενισχύουν τελικά έκθεσμες δυνάμεις που δεν υπόκεινται στο δημοκρατικό έλεγχο των πολιτών. Η αποχή σημαίνει ουσιαστικά παράδοση του πολίτη στην απογοήτευση, παράδοση στις δυνάμεις που πλήττουν τα συμφέροντά του. Πρέπει οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου να ομολογήσουμε την αλήθεια και να καλύψουμε επείγοντως τις σύγχρονες ανάγκες. Να ενισχύσουμε την ουσία και την ποιότητα της Δημοκρατίας. Να αναβαθμίσουμε την Τοπική Αυτοδιοίκηση μεταφέροντας την αρμοδιότητα λήψης των αποφάσεων πιο κοντά στον πολίτη. Να στηρίξουμε κοινωνικούς φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις, αποκλείοντας κάθε προσπάθεια που αποβλέπει στην κομματική κηδεμόνευσή της. Να επιδιώξουμε την ενεργοποίηση όλων των πολιτών. Να κτίσουμε, όλοι μαζί, μια κοινωνία με συνοχή και αλληλεγγύη. Μια κοινωνία ενεργών και όχι κατ' ανάγκη κομματικοποιημένων πολιτών.

Είμαι μαζί σας για να σας αναπτύξω τις σκέψεις μου για την «Κοινωνία των Πολιτών και τη Δημοκρατία στον 21° αιώνα». Είμαι υποχρεωμένος να ξεκινήσω από ορισμένες διαπιστώσεις για την κατάσταση που διαμορφώνεται γύρω μας, τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η Δημοκρατία στη νέα εποχή, τις νοοτροπίες και τις πρακτικές που θίγουν την ουσία και την ποιότητά της. Συνειδητοποιούμε όλοι ότι σήμερα, τα πάντα γύρω μας αλλάζουν με πρωτόγνωρες ταχύτητες. Ζούμε την κοινωνία της πληροφορίας, την εποχή της τεχνολογίας και της γνώσης, τον αιώνα της παγκοσμιοποίησης. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία δεν έχουν χρώμα. Ξεθωριάζουν οι ετικέτες και οι διαχωριστικές γραμμές

του παρελθόντος. Τα λαϊκιστικά μοντέλα τον παρελθόντος που μετρούσαν άτομα στις μάζες, δεν χωρούν στους νέους καιρούς. Οι κάθετες συσπειρώσεις και αντισυσπειρώσεις τον χτες, δεν βρίσκουν σήμερα πρόσφορο έδαφος. Ο κύκλος της μεταπολίτευσης έκλεισε. Η πολιτική καλείται να αξιοποιήσει καινούριες ευκαιρίες και να αντιμετωπίσει νέους κινδύνους για τον άνθρωπο, την κοινωνία, την ίδια τη Δημοκρατία.

Είναι γεγονός πασιφανές και αδιαμφισβήτητο, ότι η Δημοκρατία δεν κινδυνεύει σήμερα ούτε από ιδέες που χρεοκόπησαν, ούτε από πρακτικές που εγκαταλείφθηκαν στα ερείπια που δημιούργησαν. Το δημοκρατικό πολίτευμα στον τόπο μας είναι ισχυρό και ακλόνητο, όσο ποτέ στο παρελθόν. Ο αγώνας όμως για τη Δημοκρατία δεν σταματά, δεν τελειώνει εδώ. Αντιθέτως μάλιστα. Καθεστωτικές πρακτικές και διαπλεκόμενες σχέσεις δημιουργούν ισχυρές πιέσεις σε βάρος της ουσίας και της ποιότητας της Δημοκρατίας. Έχουμε, λοιπόν, χρέος να θωρακίσουμε πιο αποτελεσματικά την πολιτεία, να ρίξουμε περισσότερο φως στη λειτουργία τον δημοσίων βίου, να προχωρήσουμε με νέους θεσμούς.

Η κοινωνία αξιώνει τώρα τη μεταφορά αρμοδιοτήτων από πάνω προς τα κάτω, από το κέντρο προς την περιφέρεια, από την Κεντρική Διοίκηση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο πολίτης θέλει να έχει λόγο στα ζητήματα που τον αφορούν. Ο πολίτης θέλει να έχει τη δυνατότητα πρωτοβουλιών. Ο πολίτης αξιώνει μια νέα σχέση με το κράτος, μια νέα σχέση με την πολιτική. Και η αξίωση αυτή είναι αξίωση για περισσότερη Δημοκρατία. Για περισσότερη ποιότητα στη Δημοκρατία.

Οι πρακτικές και οι νοοτροπίες που διαμορφώνονται κατά τα τελευταία χρόνια στα δώματα της εξουσίας, αλλά και στο ευρύτερο σύστημα εξουσίας, οι διακρίσεις και οι διαχωρισμοί σε βάρος των Ελλήνων, το κατεστημένο της συντήρησης, η κομματικοποίηση του κράτους και η κρατικοποίηση του κόμματος που κυβερνά αποτελούν φαινόμενα που δεν ταιριάζουν στις δημοκρατίες. Ο αυταρχισμός και η αλαζονεία της εξουσίας πλήττουν βάνουσα τη Δημοκρατία. Η αδιαφάνεια, η διαφθορά και το καθεστώς της ατιμωρησίας δεν συμπλέουν με τη δημοκρατικότητα. Ασφαλώς δεν είναι δημοκρατικό να επικρατεί η αναξιοκρατία και να διαφεντεύει η ευνοιοκρατία. Ασφαλώς υπάρχει έλλειμμα στην ουσία και την ποιότητα της Δημοκρατίας που δημιουργείται από πράξεις και παραλείψεις της Κυβέρνησης.

Οι πρακτικές που ακολούθησε η ομάδα που κυβερνά στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικές. Ξεφεύγουν από κάθε όρο σεβασμού της νομιμότητας, του δημόσιου συμφέροντος, της ίδιας της Δημοκρατίας. Συνιστούν πρόκληση στον πολίτη. Αποκαλύπτουν, σε τελική ανάλυση, ότι η 20ετής παραμονή του ίδιου κόμματος στην εξουσία, εξέθρεψε καθεστωτικές νοοτροπίες που δεν χωρούν σε δημοκρατικά πολιτεύματα.

Επιβεβαιώνονται ήδη όλες οι σχετικές επισημάνσεις και οι καταγγελίες μας. Η Κυβέρνηση αυτή χρησιμοποίησε το Κράτος και τους μηχανισμούς του, χρησιμοποίησε το χρήμα των αγρίως φορολογούμενων Ελλήνων, για να υπηρετήσει κομματικές σκοπιμότητες παράνομοι διορισμοί, παράνομες παρεμβάσεις στο Χρηματιστήριο, διασπάθιση δημόσιου χρήματος στην πιο ισχυρή προπαγάνδα που γνώρισε ποτέ ο τόπος εντάσσονται στα πεπραγμένα της, για να αλλοιώσει τη λαϊκή βούληση.

Έκρυψε την πραγματικότητα. Έκρυψε τις θέσεις και τις προθέσεις της. Έκανε το ψέμα σημαία για συκοφαντικές επιθέσεις εναντίον της Αντιπολίτευσης.

Ποια, λοιπόν, μπορεί να είναι η ποιότητα της Δημοκρατίας όταν επιβάλλονται άνισοι όροι εκλογικής αναμέτρησης; Όταν η Κυβέρνηση επιστρατεύει το Κράτος εναντίον όλων των άλλων πολιτικών δυνάμεων; Όταν η ετυμηγορία εξαρτάται από τα Μέσα και το χρήμα.

Μείζον ζήτημα για την ουσία και την ποιότητα της Δημοκρατίας στη νέα εποχή, αποτελεί η διαπλοκή της εξουσίας με οργανωμένα οικονομικά συμφέροντα και μηχανισμούς διαμόρφωσης της κοινής γνώμης. Είναι φαινόμενο που πλήττει, την τεράστια πλειοψηφία του επιχειρηματικού κόσμου, περισσότερους από ένα εκατομμύριο επιχειρηματίες. Πλήττει την αναπτυξιακή διαδικασία και την απασχόληση, τα συμφέροντα των καταναλωτών, του

Δημοσίου και, κατ' επέκταση, των φορολογουμένων. Πλήττει την ουσία και την ποιότητα της Δημοκρατίας. Και αυτός ακριβώς είναι ο πιο σοβαρός κίνδυνος που αντιμετωπίζει στον 21^ο αιώνα η Δημοκρατία.

Όταν οι πολιτικές αποφάσεις υποβάλλονται και επιβάλλονται από εξωθεσμικά παράκεντρα, είναι προφανές ότι επέρχεται αποδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών και της λαϊκής κυριαρχίας. Όταν η Κυβέρνηση υποκλίνεται σε οργανωμένα συμφέροντα και παραδίδει σκανδαλωδώς στα χέρια τους έργα, προμήθειες και επιχειρήσεις τζόγου, τότε γίνεται πασιφανές ότι νοσεί το σύστημα και πλήττεται η Δημοκρατία. Όταν ο ίδιος ο Πρωθυπουργός επισκέπτεται ξένες πρωτεύουσες και θυσιάζοντας τα συμφέροντα της χώρας, επιχειρεί να προωθήσει τις επιδιώξεις μονοπωλιακού προμηθευτή, τότε αποκαλύπτεται, πέρα από κάθε αμφιβολία, πως κάτι σάπιο βαραίνει τη Δημοκρατία στον τόπο μας.

Γι' αυτό ακριβώς, ο αγώνας μας για τη θεσμική θωράκιση της Πολιτείας και την επιβολή πλήρους διαφάνειας, τόσο στις συναλλαγές του Δημοσίου, όσο και στη λειτουργία του δημόσιου βίου, δεν ανακόπτεται, δεν αναστέλλεται, δεν σταματά. Η σιωπή είναι επιδίωξη όσων έχουν «λερωμένη τη φωλιά τους». Η ανοχή δεν είναι δικαίωμα καμιάς δημοκρατικής δύναμης, κανενός δημοκράτη πολιτικού, κανενός πολίτη.

Η Δημοκρατία σ' έναν τόπο, μετριέται από τις δυνατότητες που έχει η Αντιπολίτευση. Ακραίο παράδειγμα αποτελούν τα καθεστώτα χωρίς αντιπολίτευση και -άρα- χωρίς Δημοκρατία. Από κει και πέρα, ακολουθούν αποχρώσεις πολλές. Και οι αποχρώσεις αυτές δεν εξαρτώνται μόνον από τους θεσμούς που υπάρχουν, αλλά και από τις πρακτικές που ακολουθούνται.

Πλήττεται η Δημοκρατία όταν οι κυβερνώντες αντιμετωπίζουν το Κράτος σαν κατακτητές και το παραδίδουν στο Κόμμα, διαχωρίζοντας τους πολίτες σε ημέτερους ευνοούμενους και υμετέρους κυνηγημένους. Πλήττεται η Δημοκρατία, όταν ακολουθούνται πρακτικές που ακυρώνουν ή -έστω περιορίζουν- το δικαίωμα της Αντιπολίτευσης να ελέγχει την Κυβέρνηση. Πλήττεται η Δημοκρατία, όταν οι κρατούντες, καταλαμβάνονται από αλαζονεία και καταφεύγουν σε αυταρχικές αποφάσεις.

Τεράστιο ζήτημα, άμεσα συνδεδεμένο με την ουσία της Δημοκρατίας, αλλά και με το κύρος της πολιτικής, αποτελεί η ασυνέπεια προεκλογικών δεσμεύσεων και μετεκλογικών κυβερνητικών αποφάσεων. Πολλές φορές οι προπαγανδιστές της Κυβέρνησης, διατείνονται πως δικαιούνται να επιβάλλουν μονομερώς τις απόψεις τους, γιατί -λένε- ο λαός τους ψηφίσει για να εφαρμόσουν το δικό τους πρόγραμμα. Αντιπαρέρχομαι όσα στοιχεία αφορούν, το «πώς» και «γιατί», τον τρόπο και τις εξωθεσμικές δυνάμεις που επιστράτευαν για την παραμονή τους στην εξουσία.

Ρωτούμε όμως: Ποιο πρόγραμμα είπαν ότι θα εφαρμόσουν και τι κάνουν σήμερα; Είναι δημοκρατία ο εμπαιγμός, η εξαπάτηση, ο εκβιασμός, η ασυνέπεια; Ποια σχέση μπορεί να έχει με οποιαδήποτε δημοκρατική αρχή η προώθηση αποφάσεων που προσκρούουν στη βούληση της συντριπτικής πλειοψηφίας των Ελλήνων; Ποιο ίχνος δημοκρατικότητας υπάρχει στην απόπειρα επιβολής ρυθμίσεων που είναι αντίθετες με όλα εκείνα που υπόσχονταν την ώρα που ζητούσαν την ψήφο των πολιτών;

Κραυγαλέα περίπτωση αποτελεί η επιχειρούμενη παρέμβαση στο Ασφαλιστικό. «Εμείς», έλεγε το προεκλογικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης, «δεν αιφνιδιάζουμε παραπλανώντας τον κόσμο και κάνοντας άλλα από αυτά που λέγαμε». «Εμείς», τόνιζε προεκλογικά η Κυβέρνηση, «καταργήσαμε τις διατάξεις που θα οδηγούσαν σε απότομες μειώσεις έως και 50% στις επικουρικές συντάξεις». «Εμείς», έλεγαν τότε, «αποτρέψαμε την αφυχολόγητη αύξηση των ορίων ηλικίας 35ετίας». «Για μας», ισχυριζόταν η Κυβέρνηση, «η μητέρα δεν πρέπει να έχει δίλημμα επιλογής μεταξύ οικογενειακής ζωής και εργασίας». Στην ίδια ακριβώς κατεύθυνση ήταν και οι δεσμεύσεις που αναλάμβανε ο Πρωθυπουργός με τις προγραμματικές δηλώσεις του.

Διαβεβαίωνα ότι δεν πρόκειται να θιγούν «ώριμα δικαιώματα». Ότι «οι εργαζόμενοι θα έχουν επιλογή μεταξύ παλαιών και νέων ρυθμίσεων». Ότι δεν «θα αιφνιδιάσουν κανένα».

Ρωτούμε λοιπόν: Για όλα αυτά που επιχειρεί σήμερα η Κυβέρνηση στο ασφαλιστικό, έχει σχετική λαϊκή εντολή; Ρωτώ: Έχει: Είναι πολιτικά ηθικό, είναι δημοκρατικό να ακολουθούνται πολιτικές αντίθετες προς τη βούληση όχι μόνον εκείνων που καταψήφισαν, αλλά και εκείνων που σψήφισαν την Κυβέρνηση;

Από την πλευρά μας, για μια ακόμα φορά, επαναλαμβάνουμε: Η υποκρισία δεν θα περάσει. Οι ρυθμίσεις που μεταθέτουν τη σύνταξη μετά θάνατον δεν θα περάσουν. Οι ρυθμίσεις που καταλήγουν να αφαιρούν τη σύνταξη από τις μητέρες, δεν θα περάσουν. Οι ρυθμίσεις που μειώνουν τις συντάξεις των οικονομικά ασθενέστερων έως και 50 % , οδηγώντας τους κάτω από το όριο της φτώχειας, δεν θα περάσουν. Οι εργαζόμενοι, οι συνταξιούχοι, οι πολίτες αυτής της χώρας να είναι σίγουροι ότι είμαστε κοντά τους. Στον αγώνα για μια καλύτερη ζωή δεν είναι μόνοι. Η στήριξη των οικονομικά ασθενέστερων ασφαλισμένων είναι αδιαπραγμάτευτη. Η στήριξη της εργαζόμενης μητέρας είναι αδιαπραγμάτευτη. Προσεγγίζουμε το ασφαλιστικό ζήτημα με γνώση και υπευθυνότητα.

Υπάρχουν πολλά και πολύ σοβαρά που πρέπει να γίνουν για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της κοινωνικής ασφάλισης. Υπάρχουν ζητήματα που αφορούν το ίδιο το ασφαλιστικό σύστημα. Είναι η πλήρης εφαρμογή της μεταρρύθμισης που αποδόμησαν οι Κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ. Υπάρχουν προπάντων, σοβαροί εξωγενείς παράγοντες -όπως η ανεργία και η μαύρη εργασία- που μπορεί και πρέπει άμεσα και αποτελεσματικά να αντιμετωπιστούν. Η ανεπάρκεια του Κράτους και η ανικανότητα της Κυβέρνησης, δεν μπορεί να γίνονται βάρη στην πλάτη των οικονομικά ασθενέστερων. Δεν μπορεί να πλήττουν τόσο βανάουσα την ποιότητα ζωής των πολιτών. Εξαντλήθηκαν τα όρια αντοχής της κοινωνίας. Και πρέπει να το καταλάβει η Κυβέρνηση. Να σεβαστεί ουσιαστικά τη Δημοκρατία. Να σεβαστεί έμπρακτα τον πολίτη. Η Δημοκρατία δεν συμβιβάζεται με τα ψεύτικα λόγια. Ακυρώνεται η ουσία της Δημοκρατίας από κυβερνήσεις που θέλουν να εφαρμόσουν πολιτικές αντίθετες εκείνων που υποσχέθηκαν, πολιτικές οι οποίες συγκρούονται με τη λαϊκή βούληση. Υπονομεύεται η ουσία της Δημοκρατίας από κυβερνήσεις που σέρνουν τον τόπο στην κοινωνία των δύο τρίτων, που διευρύνουν τις κοινωνικές ανισότητες που παράγουν κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Η Δημοκρατία είναι άμεσα συνυφασμένη με την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη. Εάν υπάρχει κοινωνική κρίση, υπάρχει πρόβλημα σε βάρος της Δημοκρατίας. Και η αλήθεια είναι ότι η ελληνική κοινωνία βρίσκεται, σήμερα, σε βαθιά κρίση. Η τελευταία έκθεση της Eurostat πιστοποιεί ότι το 24 % των ελληνικών νοικοκυριών ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Είμαστε στις πρώτες θέσεις των Ευρωπαϊκών χωρών, σε ό,τι αφορά τη διεύρυνση των περιφερειακών και κοινωνικών ανισοτήτων. Το χάσμα πλουσίων και φτωχών διευρύνεται. Τα εισοδήματα των Ελλήνων είναι στο 70 % του Ευρωπαϊκού μέσου όρου. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην οποία αυξάνεται η ανεργία. Οι νέοι μας δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες μόρφωσης, αφού η δήθεν δωρεάν παιδεία αποτελεί το πιο βαρύ οικονομικό φορτίο για κάθε οικογένεια, ενώ η χώρα μας είναι η τελευταία μεταξύ των «15», σε ό,τι αφορά τις δαπάνες για την εκπαίδευση. Ανάλογες καταστάσεις εντοπίζονται σε όλους τους τομείς κοινωνικού ενδιαφέροντος και κυρίως στο χώρο της Υγείας, αλλά και της ασφάλειας της ζωής και της περιουσίας του πολίτη.

Η Δημοκρατία θέλει πολίτες με ίσες δυνατότητες και ευκαιρίες. Πολίτες ενεργούς και συμμετοχούς. Πολίτες ενεργούς και υπεύθυνους. Αυτή ακριβώς είναι η αξίωση που προβάλλει η κοινωνία.

Ο πολίτης σήμερα θέλει να μιλά και ν' ακούγεται. Δεν δέχεται -και πολύ καλά κάνει- να είναι άκριτος οπαδός οποιασδήποτε έκφρασης ή κόμματος. Αξιώνει μια νέα σχέση με την πολιτική. Θέλει να είναι ενεργό κύτταρο της κοινωνίας στην οποία μετέχει. Να έχει αμεσότερη και ενεργότερη συμμετοχή στα κοινά, την πολιτική διαδικασία, την κοινωνική λειτουργία. Για όλους αυτούς τους λόγους επιβάλλεται, πρώτ' απ' όλα, ουσιαστική αναβάθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Μεταφορά αρμοδιοτήτων προς τα κάτω. Πιο κοντά στον πολίτη. Πιο κοντά στα προβλήματα, που επιβαρύνουν την καθημερινότητά του.

Η Αυτοδιοίκηση, σήμερα, δεν είναι απλώς ένας θεσμός διακυβέρνησης. Είναι ουσιαστικά ο ζωτικός πολιτικός χώρος στον οποίο προωθείται ο συλλογικός χαρακτήρας της πολιτικής

απόφασης, εξασφαλίζεται η συμμετοχή των πολιτών, αναδεικνύονται τα πραγματικά προβλήματα, αναζητούνται και προωθούνται πολιτικές για την επίλυσή τους.

Η ενδυνάμωση των αποκεντρωμένων θεσμών Αυτοδιοίκησης ισχυροποιεί την κοινωνία. Υπηρετεί τον εκδημοκρατισμό, αλλά και την εγκαθίδρυση διαδικασιών άμεσης δημοκρατίας. Προσφέρει στον πολίτη δυνατότητες άμεσης συμμετοχής στη διαμόρφωση των αποφάσεων που τον αφορούν άμεσα. Παρέχει αυξημένη προστασία απέναντι στην αυθαιρεσία, την ασυδοσία και τον αυταρχισμό της Κεντρικής Διοίκησης. Συμβάλλει αποτελεσματικά στην επίλυση των τοπικών προβλημάτων την αξιοποίηση των ιδιαίτερων πλεονεκτημάτων που έχει η κάθε περιοχή, την τόνωση της αναπτυξιακής διαδικασίας και, τελικά, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Συμβάλλει αποτελεσματικά στην ενεργοποίηση του πολίτη. Ευνοεί τον υψηλότερο βαθμό συναίνεσης. Εγγυάται, παράλληλα, τον πολιτικό διάλογο και τη μέγιστη δυνατή επιτυχία του, εξαιτίας της αμεσότητας που υπάρχει ανάμεσα στους αιρετούς τοπικούς άρχοντες, τους πολίτες και τα προβλήματα. Γι' αυτό ακριβώς, θέση και δέσμευσή μας είναι η ουσιαστική ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη μεταφορά πόρων και αρμοδιοτήτων, έτσι ώστε οι αποφάσεις που αφορούν τις τοπικές κοινωνίες, να λαμβάνονται από τις ίδιες.

Κρίσιμο στοιχείο της νέας εποχής, αποτελεί η απελευθέρωση του πολίτη, η απελευθέρωση των δυνάμεων της κοινωνίας. Η εποχή των μαζών ανήκει στο παρελθόν. Είμαστε στην εποχή των ενεργών πολιτών. Και αυτό, όχι μόνο δεν μπορεί να παραγνωρίζεται, αλλ' αντιθέτως, επιβάλλεται να αξιοποιείται από την πολιτική. Οι δράσεις των μη Κυβερνητικών οργανώσεων, επισημαίνουν σημαντικές αλήθειες και πραγματικότητες που δεν μπορεί να αγνοούνται. Πιέζουν τις δυσκίνητες κρατικές γραφειοκρατίες και δίνουν προτεραιότητα σε τομείς πολιτικής, που παραμελούνται από την κρατική εξουσία. Το περιβάλλον, οι υπηρεσίες υγείας, η ιατρική φροντίδα σε ανθρππους και πληθυσμούς που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη, η βοήθεια στο παιδί που αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, η στήριξη μονογονεϊκών οικογενειών, ο πολιτισμός, η ουσία και η ποιότητα της Δημοκρατίας, αποτελούν τομείς στους οποίους οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αναπτύσσουν πολυσήμαντη δράση. Επισημαίνουν δηλαδή και καλύπτουν κενά που αφήνουν οι ηγεσίες. Προειδοποιούν ότι όπου υστερεί η κορυφή, αναλαμβάνει η βάση. Και βεβαίως επιτυγχάνουν σημαντικά αποτελέσματα.

Η δράση των μη Κυβερνητικών οργανώσεων, η δική σας δράση, ως ποιοτική έκφραση του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, διεκδικεί και εξασφαλίζει για τον πολίτη περιθώρια ανάπτυξης πρωτοβουλιών απέναντι στην αυθαιρεσία και τις τάσεις αναπαραγωγής του κράτους - Λεβιάθαν.

Γι' αυτό ακριβώς απορρίπτουμε, κάθε προσπάθεια ιδιότυπης κρατικοποίησης των μη Κυβερνητικών οργανώσεων. Αντιπασσόμαστε σε κάθε απόπειρα που αποβλέπει στη μετατροπή τους σ' ένα παρασιτικό μόρφωμα - πλήρως εξαρτώμενο από το κράτος. Θέλουμε τις μη Κυβερνητικές οργανώσεις ανεξάρτητες. Τις θέλουμε εταίρους στη συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Ελλάδας του αύριο. Τις θέλουμε εργαστήρια ιδεών, πρωτοβουλιών και ανάδειξης ανθρώπων. Τις θέλουμε πρωτοπόρες στην ανάληψη ευθυνών, την τήρηση υποχρεώσεων και τη διεκδίκηση δικαιωμάτων. Η κοινωνία έχει ανάγκη τη δράση σας. Η πολιτική χρειάζεται την κριτική σας.

Στον απαιτητικό κόσμο που ξημερώνει, η τεκμηριωμένη κριτική, ακόμη και η πιο αυστηρή, από ενημερωμένους και υπεύθυνους και γι' αυτό καλόπιστους - πολίτες, επηρεάζει θετικά τις πολιτικές δυνάμεις. Αναγκάζει, σε τελική ανάλυση, την εξουσία να είναι πιο γρήγορη, πιο άμεση, πιο αποτελεσματική, πιο ανθρωπίνη.

Οι προτάσεις οργανώσεων που έχουν ειδικά ενδιαφέροντα, εμπλουτίζουν το συνολικό προβληματισμό και φωτίζουν πληρέστερα τα θέματα, που χρήζουν πολιτικής αντιμετώπισης.

Αμφισβητώντας το μονοπώλιο του κράτους στην κοινωνική, την πολιτιστική, την περιβαλλοντική πολιτική, οι οργανώσεις του τρίτον τομέα απελευθερώνουν και αξιοποιούν δημιουργικές δυνάμεις των πολιτών. Υποδεικνύουν αδυναμίες, προτείνουν λύσεις, αναλαμβάνουν δράσεις. Οδηγούν τελικά στην απελευθέρωση των δυνάμεων της κοινωνίας.

Στον άμεσο -τον σκληρά δοκιμαζόμενο- διεθνή περίγυρό μας, η συντονισμένη δραστηριότητα των οργανώσεων του τρίτου τομέα αποτελεί χρήσιμο μέσο για την άσκηση ανθρωπιστικής και πολιτιστικής πολιτικής, προς όφελος της φιλίας, της ειρήνης, της αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης.

Θεωρούμε ακόμη -και αυτό με βάση την παρουσία των μη Κυβερνητικών και εθελοντικών οργανώσεων στις προηγμένες μεταβιομηχανικές χώρες- ότι ο τρίτος τομέας μπορεί να συμβάλλει σημαντικά τόσο στην οικονομία όσο και στην απασχόληση. Πιστεύουμε τέλος ότι στον αγώνα για περισσότερη Δημοκρατία, για περισσότερη ποιότητα στη Δημοκρατία, η δράση των μη κυβερνητικών οργανώσεων, είναι εξίσου σημαντική. Όχι μόνο γιατί συμβάλλει στη βελτίωση και την αναβάθμιση των θεσμών του δημοκρατικού πολιτεύματος, αλλά και διότι ενεργοποιεί τον πολίτη. Φέρνει τον πολίτη σε πρώτο πλάνο.

Η Νέα Δημοκρατία, η Παράταξη της φιλελεύθερης επιλογής, της κοινωνικής αλληλεγγύης και του Μεσαίου Χώρου θέλει τον πολίτη διαρκώς παρόντα, σε θέματα καθημερινότητας, που ορίζουν την ποιότητα της ζωής μας, αλλά και σε ευρύτερα ζητήματα, που διανοίγουν νέες πανανθρώπινες προοπτικές.

Η ανοικτή, η ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία, στην οποία προσβλέπει η Νέα Δημοκρατία, είναι: διαλεκτική, πολυφωνική, συνεκτική, συμμετοχική, ανεκτική, συναινετική, αποτελεσματική.

Αυτή η ελεύθερη κοινωνία, ακριβώς επειδή δεν ταυτίζει μονοσήμαντα την πολιτική με τα κόμματα, επιτρέπει και καταξιώνει τη συμμετοχή του πολίτη στα κοινά, έξω και πέρα από την όποια κομματική επιλογή ή προτίμησή του. Για όλους αυτούς τους λόγους, ανάμεσα στα πολλά άλλα, θεωρούμε αναγκαία:

Τη διαμόρφωση ευνοϊκού φορολογικού πλαισίου και τη διεύρυνση των ορίων για χορηγίες, που αφορούν ανθρωπιστικούς και πολιτιστικούς σκοπούς.

Τη διασφάλιση σταθερής υλικής υποστήριξης τον τρίτον τομέα, αλλά και της δημόσιας αξιοπιστίας τον (διαφάνεια).

Την ενθάρρυνση της υποστήριξής τους από τις δημόσιες αρχές (ευρωπαϊκές, κρατικές, τοπικές).

Τη στήριξη της κατάρτισης και της εξειδίκευσης στον τρίτο τομέα.

Τη διευκόλυνση της πληροφόρησης και της πρόσβασης στα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Την ενθάρρυνση της επικοινωνίας - διασύνδεσης με άλλες ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα.

Τη στήριξη τον τρίτον τομέα, ώστε να συμμετάσχει στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών.

Την προβολή της κοινωνίας πολιτών και των δραστηριοτήτων της.

Η Νέα Δημοκρατία είναι δύναμη προοδευτική, δύναμη που μάχεται για τη Δημοκρατία, δύναμη εμπιστοσύνης. Είμαστε η παράταξη της ανοικτής και ελεύθερης οικονομίας, της ανοικτής και ελεύθερης κοινωνίας. Σεβόμαστε τον πολίτη, άσχετα με την ιδεολογική προέλευσή τον. Θέλουμε τον πολίτη ενεργό και συμμετοχό στην πολιτική διαδικασία. Αυτή είναι η θέση μας. Και είναι δέσμευση.

Νίκος Κωνσταντόπουλος
Πρόεδρος Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου
Ομιλία στις 23 Μαΐου 2001

Οργάνωση:

Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία
'Ενωση Πολιτών για την Παρέμβαση
Ευρωπαϊκή 'Εκφραση

Ευχαριστώ θερμά την “Ένωση Πολιτών για την Παρέμβαση”, την «Κίνηση Πολιτών για μια ανοιχτή Κοινωνία» και την «Ευρωπαϊκή Έκφραση» για την τιμητική πρόσκλησή τους. Ευχαριστώ θερμά εσάς που μας τιμάτε με την παρουσία σας στη σημερινή εκδήλωση. Χαίρομαι γιατί παρευρίσκομαι ανάμεσα σε πολίτες με ανησυχίες, ευαισθησίες και δράση.

Θέλω πριν απ' όλα να συγχαρώ για την πρωτοβουλία να οργανωθεί αυτός ο κύκλος ομιλιών με το συγκεκριμένο θέμα. Κι αυτό δεν αποτελεί μια απλή φιλοφρόνηση. Αποτελεί εισαγωγή στην ουσία του θέματος.

Το γεγονός ότι κάποιοι δεν κατάλαβαν τη σημασία της πρωτοβουλίας και προφανώς δεν συλλαμβάνουν καν την κρισιμότητά του προς συζήτηση θέματος, αλλά προσπάθησαν να τα εντάξουν σε μικροκομματικούς και φτηνούς επικοινωνιακούς σχεδιασμούς, αποδεικνύει ότι πολλά ακόμη πρέπει να γίνουν. Πολλά ακόμα λείπουν, ώστε η πολιτική ηγεσία του τόπου μας να αντιληφθεί πόσο είναι αναγκαίος ένας σοβαρός διάλογος για τα μεγάλα σύγχρονα προβλήματα, που θα είναι ουσιαστικός μόνον εάν οργανωθεί χωρίς σκοπιμότητες.

Εσείς, αγαπητοί φίλοι της Ένωσης Πολιτών, επιχειρείτε τη δική σας συμβολή και μ' αυτή τη συμβολή δικαιώνετε και τον τίτλο των κινήσεών σας.

Ο κίνδυνος των διαφθορέων

Πριν από τριάντα χρόνια, στην Κέρκυρα, διάβαζα κι αποδελτίωνα από τη «Μικρή Πολιτική Εγκυκλοπαίδεια» με τις 100 λέξεις κλειδιά, που είχε μεταφράσει ο Σπύρος Λιναρδάτος για τις «Εκδόσεις '70», τις ακόλουθες απόψεις:

« ...Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του σύγχρονου πολιτικού νομιναλισμού είναι η ικανότητά του να καταντάει ανάπηρη κάθε ζωντανή λέξη...» «...Τα ευρωπαϊκά έθνη, στην πλειοψηφία τους, λατρεύοντας το μύθο

του ισχυρού κράτους, χρησιμοποίησαν όλη τους την ενεργητικότητα για να κατασκευάσουν υπαλλήλους και όλη τους τη νομική επιστήμη για να περιορίσουν την παρέμβαση των πολιτών στις κρατικές υποθέσεις... »

«...Πεδικλωμένη ανάμεσα στην τραχύτητα των κοινωνιών της ανέχειας και στην ευφορία της υψηλής τεχνικής των καταναλωτικών κοινωνιών, η δημοκρατία βλέπει να μειώνονται οι δυνατότητές της...»

«...Τα τεχνάσματα της πολιτικής φρασεολογίας πρέπει να επιτρέπουν να οδηγηθεί η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος χωρίς μεγάλο κίνδυνο στην επιλογή σε δύο απλοποιημένες λύσεις, που υποχρεώνεται να κάνει με ένα «ναι» η ένα «όχι ...»

Η Δημοκρατία σήμερα δεν οδηγείται στο απόσπασμα. Οδηγείται στην απονεύρωση. Δεν αντιμετωπίζει κίνδυνο από ανατροπείς. Κίνδυνο αντιπροσωπεύουν οι διαφθορείς.

Αυτός ο κίνδυνος γίνεται καταλυτικός, καθώς περιορίζεται ο δημόσιος χώρος της πολιτικής και νέοι μηχανισμοί ενημέρωσης, διαμεσολάβησης και νομιμοποίησης επιβάλλουν νέα στερεότυπα οργάνωσης της κοινωνίας και τον κράτους, λειτουργίας της οικονομίας και της πολιτικής, ως αναγκαστικές επιλογές.

Γίνεται πολύς λόγος για τη νέα οικονομία των τεχνολογιών αιχμής και των άυλων και παράγωγων προϊόντων, των διαδικτύων και των πολυμέσων, για να προβληθεί ως πρωταρχικό πολιτικό αίτημα η προσαρμογή, η αναγκαστική προσαρμογή της κοινωνίας και της δημοκρατίας, της πολιτικής και των πολιτών στο ένα και μοναδικό αυτό μοντέλο.

Η παγκοσμιοποίηση, ως δήθεν νέα ιδεολογία, δεν είναι παρά μία ακόμα επικίνδυνη μυθολογία, που, στο όνομα ενός θεολογικού τύπου ντετερμινισμού της ιστορίας, επαναφέρει τη νομοτέλεια του οικονομισμού επί των πάντων.

Το πρόταγμα της προσαρμογής στο μοναδικό κι αναγκαστικό μοντέλο, η ερμηνεία των νέων συνθηκών με το μονοδιάστατο κριτήριο της ανταγωνιστικότητας, η αναγόρευση της αγοράς ως κινητήριας δύναμης της ζωής, στρεβλώνει και την πραγματική οικονομία και την κοινωνία και τη δημοκρατία.

Καταργεί την πολιτική, επιβάλλοντας την ενιαία σκέψη διαχείρισης και διεκπεραίωσης του μονόδρομου. Περιθωριοποιεί τη συμμετοχή, αφού η πορεία είναι προδιαγεγραμμένη, κατά τους στατιστικούς δείκτες, αδιαφορώντας για την κοινωνική πραγματικότητα. Υποκαθιστά την κοινωνική και πολιτική νομιμοποίηση με αυταρχικές διαβεβαιώσεις και εξουσιαστικές επιλογές.

Δημοκρατικές, οικολογικές, κοινωνικές προτεραιότητες Κανείς δεν μπορεί να πορευτεί γυρνώντας την πλάτη στις ασύλληπτες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Ούτε βεβαίως να υπάρξει αγνοώντας την πολυμορφία, τη συνθετότητα και την αντιφατικότητα των σημεινών καταστάσεων και συνθηκών.

Το πρόβλημα είναι πως όλα αυτά τα νέα προβλήματα, οι προκλήσεις και οι αντιθέσεις, ρυθμίζονται με δημοκρατικές, οικολογικές και κοινωνικές προτεραιότητες, ώστε να είναι καθολική και ισόρροπη η πρόοδος, συμμετοχικές και νομιμοποιημένες οι πολιτικές διαδικασίες των αποφάσεων, ανοιχτές και πολύπλευρες οι εγγυήσεις ελευθερίας, αυτοπροσδιορισμού και κοινωνικής προστασίας, χωρίς ανισότητες και αδικίες τα εισοδήματα, η καθημερινότητα της ζωής, τα βάρη και τα ωφελήματα του πολίτη.

Η νέα οικονομία της παγκόσμιας αγοράς και της άναρχης ανταγωνιστικότητας οδηγεί στη δημοκρατία της διαπλοκής και των μεταλλαγμένων θεσμών, για να καταλήξει στην κοινωνία των ιδιωτών και της εμπορευματοποίησης των πάντων.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες υπάρχει ο κίνδυνος για μια συνολική αρνητική πολιτισμική μεταλλαγή της ζωής, πολιτών και κοινωνιών, στον 21^ο αιώνα.

Στον κίνδυνο που αντιπροσωπεύει η κοινωνία των ιδιωτών απαντά η αξίωση και πρόκληση της κοινωνίας των πολιτών. Τη δημοκρατία της διαπλοκής την αντιπαλεύει η ενίσχυση της πλουραλιστικής βάσης της δημοκρατίας, η θεσμικά και πολιτικά διευρυμένη δημοκρατία, η δημοκρατία των συνθέσεων και όχι του διαβρωμένου πλειοψηφικού ηγεμονισμού, που για να είναι πλειοψηφικός γίνεται πελατειακός και για να είναι ηγεμονικός γίνεται αυταρχικός προς την κοινωνία και διαθέσιμος στα εξωθεσμικά συγκροτήματα οικονομικής ισχύος.

Στις στρεβλώσεις της οικονομίας της αγοράς, αντίβαρο είναι η δημοκρατική πολιτική διακυβέρνηση της παγκοσμιοποίησης, ο νέος ουμανιστικός προσανατολισμός της ψηφιακής εποχής μας.

Ο διαχρονικός ανθρωπισμός κάθε εποχής και κοινωνίας βρίσκεται πάνω από κεντροδεξιούς ή κεντροαριστερούς φιλελευθερισμούς, κρατισμούς και υπαρκτούς σοσιαλισμούς, κυβερνητικούς συντεχνιασμούς και πελατειακές δημαγωγίες.

Αυτός ο διαχρονικός ανθρωπισμός είναι που σήμερα μιλάει με την απαίτηση να είναι οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη, επιμένοντας ότι ένας διαφορετικός κόσμος είναι εφικτός.

Ένας κόσμος ειρήνης, δημοκρατίας, αλληλεγγύης, ισότητας, ανεκτικότητας και οικολογικής ποιότητας, «που να χωράει όλους τους κόσμους».

Αυτονομία και ανεξαρτησία

Οι κινήσεις, λοιπόν, των πολιτών δεν είναι κοινωνικά αδρανείς συναντήσεις, δεν είναι πολιτικά ουδέτερα μορφώματα, δεν είναι τέλος άμορφοι ιδεολογικοί χώροι. Αποτελούν νέες συλλογικές ευαισθησίες κι αναζητήσεις, νέες μορφές παρέμβασης και δράσης, νέες αντιστάσεις και δημιουργικότητες, νέες πρωτοβουλίες συμμετοχής, ευθύνης και ελέγχου.

Είναι προφανές ότι η αυθεντικότητα αυτών των χαρακτηριστικών στις κινήσεις πολιτών επιβάλλει την αυτονομία κι ανεξαρτησία τους από κάθε κυβερνητισμό ή κομματισμό, απαιτεί την απόκρουση κάθε πειρασμού για διαμόρφωση σχέσεων επιρροής, έμμεσης ή άμεσης σχέσης με κρατικά και πολιτικά κέντρα αποφάσεων, χρηματοδότησης, προβολής κι ελέγχου. Μονάχα έτσι οι κινήσεις πολιτών θα λειτουργήσουν ως πολιτικά υποκείμενα, που θα αμφισβητήσουν τα στερεότυπα της σημερινής κρίσης, θα αμφισβητήσουν την αναγκαστική νομιμοποίηση εκβιαστικών διλημάτων, θα αντισταθούν στους μηχανισμούς πολιτικής και οικονομικής κυριαρχίας, που πολτοποιούν την κοινωνία και κονιορτοποιούν ή αφομοιώνουν τους δημοκρατικούς θεσμούς, θα αξιώσουν ουσιαστική εκπροσώπηση και συμμετοχή στη θέση της υπαλληλοποιημένης πολιτικής, της διαχειριστικής διακυβέρνησης και της εξαρτημένης δημοκρατίας, που συναλλάσσεται προς πάσα κατεύθυνση με τη λογική των πελατειακών σχέσεων, για την αυτοσυντήρησή της.

Οι Ενώσεις Πολιτών αποτελούν ενισχυτικό στοιχείο των σύγχρονων δημοκρατιών. Αρκεί να λειτουργούν ως οντότητες ελέγχου των πολλαπλών μονοπωλίων, που επωάζουν και συντηρούν τις ποικιλώνυμες αλλοτριωτικές εξουσίες. Πρέπει να είναι θεσμοί κοινωνικής αυτοοργάνωσης, για τον έλεγχο και τη διαφάνεια στις αποφάσεις που λαμβάνονται στον δημόσιο χώρο της πολιτικής. Επιβάλλεται να αποτελούν πεδίο άσκηση ατομικών δικαιωμάτων, έξω από και - τις περισσότερες φορές - σε αντίθεση προς την εκάστοτε πολιτική εξουσία. Και όχι ως προθάλαμος, παράδρομος ή παραπλήρωμά της, για τη νομιμοποίηση της προσαρμογής.

Εχθρός της κοινωνίας των πολιτών είναι ό,τι περιορίζει και υποβαθμίζει τη σύγχρονη δημοκρατία. Ό,τι εμποδίζει τη διαμόρφωση μιας ανοικτής και δίκαιης κοινωνίας. Οι πολυεπίπεδες και εντεινόμενες αδικίες και ανισότητες. Οι διαρκείς αποκλεισμοί. Η διαμόρφωση κοινωνιών πολλών ταχυτήτων και πολλαπλών αποκλεισμών. Η προϊούσα εμπορευματοποίηση και ιδιωτικοποίηση των συλλογικών αγαθών. Ο βιασμός του αστικού, φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, από την κοντόφθαλμη και ιδιοτελή πολιτική εξουσία. Η ενοχοποίηση της ετερότητας, η άρνηση της ανεκτικότητας, η ξενοφοβία και ο ρατσισμός. Ο μονοδιάστατος άνθρωπος και η πολιτιστική ομοιομορφία. Η συνδιαχείριση του κράτους με την Εκκλησία. Ο εθνοκεντρισμός και η πολιτική χρήση της Ιστορίας. Η ηγεμονία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η επιβολή των επιλογών τους, που αλλοιώνουν τη δημοκρατία, ως σύστημα αξιών πολιτισμού και ως σύνολο αρχών πολιτικής συμπεριφοράς. Η «τηλεοπτική δημοκρατία», που από μελαγχολική δημοκρατία γίνεται αντιαισθητική κι αποκρουστική δημοκρατία. Η υποχώρηση της κοινωνικής συνείδησης και η επέλαση του ακάθεκτου ατομικισμού. Η περίσφιξη της πολιτικής και δημόσιας ζωής από το σύμπλεγμα του Λαοκόοντα της διαπλοκής.

Οι κινήσεις πολιτών αξιώνουν την κοινωνία της διευρυμένης προστασίας και συνοχής, αγωνίζονται για τη δημοκρατία της διευρυμένης συμμετοχής, διαφάνειας, αποτελεσματικότητας και νομιμοποίησης, αναζητούν το σημερινό και αυριανό περιεχόμενο ζωής και πολιτισμικών αξιών, που κάνουν την ιστορία να κινηθεί προς τη βελτίωση της συλλογικής ευημερίας και την πρόοδο για όλο τον κόσμο.

Είναι, λοιπόν, οι κινήσεις πολιτών σημαντικό όργανο ανανέωσης και διεύρυνσης της πολιτικής. Είναι διαδικασία ενίσχυσης της κοινωνικής συμμετοχής. Αποτελούν μέσο ουσιαστικοποίησης του ελέγχου και της ευθύνης, για μια νέα ηθική στην πολιτική. Λειτουργούν ως δύναμη πλουραλισμού στην πολιτική βάση της δημοκρατίας και στην κοινωνική νομιμοποίηση των θεσμικών λειτουργιών της.

Στο νέο Σύνταγμα που ψηφίστηκε, από το ΠΑΣΟΚ και τη Ν.Δ., οι ηγεσίες των δύο κομμάτων, που αρέσκονται και ακκίζονται να προσδιορίζονται ως κόμματα εξουσίας, προσδιορίζοντας ταυτοχρόνως και τους φίλους τους ως κομματικούς φίλους της εξουσίας τους, δεν θέλησαν να περιλάβουν στη συναίνεσή τους και τη ρήτρα που πρότεινε ο ΣΥΝ για την αναφορά στις κινήσεις πολιτών και τα κοινωνικά κινήματα, ως συνταγματικής περιωπής μορφές οργάνωσης κι εκπροσώπησης, μορφές δηλαδή της πλουραλιστικής βάσης της Δημοκρατίας.

Μια τέτοια αναφορά, πέραν του συμβολισμού της, θα είχε και διαμορφωτική δύναμη για την ανάπτυξη ενός νέου συνταγματικού πατριωτισμού, που σήμερα δεν αποτελεί χαρακτηριστικό του πολιτικού μας συστήματος.

Η δραματική αλλαγή στη σχέση πολίτη-εξουσίας

Αγαπητοί φίλοι,

Μια λογική δημόσια συζήτηση για τη δημοκρατία -γράφει σε ένα πρόσφατο άρθρο του ο μεγάλος Άγγλος ιστορικός Έρικ Χομπσμπάουμ είναι συνάμα απαραίτητη και ασυνήθιστα δύσκολη».

Και, όντως, είναι ασυνήθιστα δύσκολη η συζήτηση για τη δημοκρατία σήμερα, γιατί στις αρχές της τρίτης χιλιετίας όπου βρισκόμαστε έχουν αλλάξει δραματικά οι όροι άσκησης της πολιτικής, λειτουργίας των πολιτικών συστημάτων και συμμετοχής των πολιτών.

Προφανώς εγώ δεν φιλοδοξώ στα πλαίσια αυτής της ομιλίας να δώσω απαντήσεις σε τεράστια ανοιχτά προβλήματα.

Ορισμένες επισημάνσεις θα κάνω ως κεντρίσματα, πιο πολύ, ενός δημοσίου προβληματισμού γύρω από αυτά.

Επισημάνση πρώτη: Η παγκοσμιοποίηση των οικονομικών διαδικασιών και η προώθηση υπερεθνικών οικονομικών και εν μέρει πολιτικών ολοκληρώσεων αλλάζει δραματικά τις σχέσεις πολίτη-εξουσίας. Κυρίως μεταφέρει τα πραγματικά κέντρα εξουσίας έξω από τα όρια του εθνικού κράτους, άρα έξω από την σφαίρα οιουδήποτε ελέγχου εκ μέρους των πολιτών.

Αυτή είναι μια ριζικά νέα πραγματικότητα, που καθημερινά ενισχύεται και αλλάζει τις βάσεις της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, όπως αυτή οργανώθηκε στα πλαίσια του εθνικού κράτους.

Επισημάνση δεύτερη: Στην διάρκεια του 20ού αιώνα και ιδιαίτερα μέσα από την αντιπαράθεση με τον υπαρκτό σοσιαλισμό κυριάρχησε η αντίληψη ότι η αγορά και η δημοκρατία είναι έννοιες συμπληρωματικές.

Ότι δηλαδή η δημοκρατία ως πολιτικό σύστημα είναι στενά συνυφασμένο με την οικονομία της αγοράς, εξασφαλίζει τους μηχανισμούς ελέγχου των ανισοτήτων και στρεβλώσεων που δημιουργεί η λειτουργία της αγοράς.

Ότι δηλαδή η δημοκρατία ως πολιτικό σύστημα είναι στενά συνυφασμένο με την οικονομία της αγοράς, εξασφαλίζει τους μηχανισμούς ελέγχου των ανισοτήτων και στρεβλώσεων που δημιουργεί η λειτουργία της αγοράς.

Σήμερα γίνεται ολοένα και πιο καθαρό ότι η αγορά και η δημοκρατία δεν είναι πια συμπληρωματικές έννοιες και πραγματικότητες. Σήμερα έχουμε να κάνουμε με την κυριαρχία της αγοράς επί της δημοκρατίας και με την υποκατάσταση λειτουργιών της δημοκρατίας από την αγορά.

Αναφέρομαι κυρίως στη λήψη των πραγματικών αποφάσεων, άρα και στη σημασία της συμμετοχής στις διαδικασίες της αγοράς ή της πολιτικής:

Δύσκολα νομίζω θα διαφωνήσει κανείς με το ότι κυριαρχεί σήμερα η αντίληψη πως αυτό που έχει σημασία δεν είναι η συμμετοχή στις διαδικασίες τις πολιτικές, όπου τίποτε κρίσιμο δεν αποφασίζεται, αλλά στις διαδικασίες της αγοράς.

Επισημάνση Τρίτη: Τα ΜΜΕ σήμερα έχουν υποκαταστήσει, σε μεγάλο βαθμό, και ως προς τη δυνατότητα ελέγχου της εξουσίας και ως προς τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, τους βασικούς ιδεολογικούς και πολιτικούς θεσμούς, που αναπτύχθηκαν στα πλαίσια της δημοκρατίας.

Η κρίση των μαζικών κομμάτων, των συνδικάτων του Τύπου κλπ. είναι πλευρές αυτού του κεντρικού προβλήματος.

Πρόκειται όμως για κρίση θεσμών, που αποτελούσαν και αποτελούν τις βασικές μορφές συμμετοχής και ενεργοποίησης των πολιτών. Κρίση περιεχομένου και λειτουργιών καταξίωσης της πολιτικής στο κοινωνικό πεδίο.

Η κυριαρχία των ΜΜΕ σήμερα διαμορφώνει ισχυρά, εκτός κάθε ελέγχου και νομιμοποίησης, κέντρα, τα οποία επιβάλλονται και χειραγωγούν την κοινή γνώμη. Η δε σφυγμομετρούμενη κοινή γνώμη είναι η μόνη ασαφής και ακαθόριστη δύναμη επιρροής και ελέγχου. Η εμπορευματοποίηση της πολιτικής διαμεσολάβησης επιβάλλει την αγοραία αντίληψη περί πολιτικής, όπου οι ιδεολογικές αναφορές χρησιμεύουν ως περιτύλιγμα.

Φίλες και φίλοι,

με τις τρεις αυτές επισημάνσεις περιέγραψα, νομίζω, το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να συζητήσουμε τα σύγχρονα προβλήματα της δημοκρατίας και της κοινωνίας των πολιτών. Με συνείδηση της «ασυνήθιστης δυσκολίας» και με αίσθηση της ευθύνης, απέναντι στην κοινωνία και τους πολίτες.

Χωρίς να καλλιεργούμε αυταπάτες και ψευδαισθήσεις, αλλά και χωρίς να οδηγούμαστε στη μοιρολατρία και την παραίτηση.

Ιδιαίτερα κρίσιμο είναι το πρόβλημα για μας. Για την αριστερά.

Για την αριστερά, η οποία δεν μπορεί να νοηθεί χωρίς την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, χωρίς τον αγώνα για τον κοινωνικό έλεγχο τόσο της αγοράς όσο και της πολιτικής εξουσίας. Η αριστερά υπάρχει και θα υπάρχει όχι για να προσαρμόζεται αναγκαστικά στα πράγματα, αλλά για να μεταβάλλει αγωνιστικά τα δεδομένα, με στρατηγικό άξονα τη βελτίωση κι αλλαγή των δυσμενών για τον άνθρωπο συνθηκών ζωής, εργασίας, προστασίας, ασφάλειας, ποιότητας στην καθημερινότητά του.

Από αυτήν τη σκοπιά, από τη σκοπιά της αριστεράς, που προβληματίζεται σοβαρά και αναζητεί σύγχρονες απαντήσεις στα σύγχρονα προβλήματα, θέλω να διατυπώσω ορισμένες σκέψεις, για τα βασικά πεδία πρωτοβουλιών που οφείλουμε να αναλάβουμε, ώστε να προσεγγίσουμε το πρόβλημα της κοινωνίας των πολιτών και της δημοκρατίας σωστά και, εν σπέρματι έστω, αποτελεσματικά.

Απέναντι στην παγκοσμιοποιημένη οικονομική ισχύ και εξουσία πρέπει να διαμορφωθεί η παγκόσμια κοινωνία.

Κινήματα κατά της παγκοσμιοποίησης

Ο ΣΥΝ παρακολουθεί με μεγάλο ενδιαφέρον την ανάπτυξη των κινήματων κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης σε ολόκληρο τον κόσμο. Το Σιάτλ, η Πράγα, το Παρίσι είναι σταθμοί μιας συγκλονιστικής πορείας, που ανοίγει ένα πρωτόγνωρο πεδίο ενεργοποίησης των πολιτών όλου του κόσμου.

Πιστεύω ότι αυτός ο προβληματισμός πρέπει να αναπτυχθεί συστηματικά και στην Ελλάδα. Πρέπει συστηματικά να καλλιεργηθεί στην ελληνική κοινωνία η συνείδηση ότι αποτελεί τμήμα της παγκόσμιας κοινωνίας, που οφείλει να αναζητήσει τρόπους πολιτικού ελέγχου των παγκόσμιων κέντρων οικονομικής και πολιτικής εξουσίας.

Σ' αυτή την κατεύθυνση τίθεται με νέο πια τρόπο ο ρόλος των διανοουμένων.

Το πρόσφατο συνέδριο με την παρουσία του Γάλλου κοινωνιολόγου Πιέρ Μπουρντιέ ανέδειξε τόσο το πρόβλημα όσο και την απόσταση που χωρίζει την ελληνική διάνοηση από αυτό το νέο ρεύμα ιδεών και κοινωνικών κινημάτων.

Πιστεύω ότι η διεθνής διαδήλωση στη Γένοβα αλλά και οι επόμενοι σταθμοί αυτής της μεγάλης πορείας μπορούν να αποτελέσουν το έναυσμα για την ανάπτυξη κινημάτων πολιτών και στην Ελλάδα που θα ενταχθούν σε αυτήν την προοπτική.

Ο εκδημοκρατισμός των ευρωπαϊκών θεσμών, η πολιτική ενότητα της Ε.Ε. και τελικά η δημοκρατική νομιμοποίηση και ο έλεγχος των αποφασιστικών οργάνων της Ε.Ε. είναι ένα δεύτερο και για την Ελλάδα εξαιρετικά σημαντικό πεδίο πρωτοβουλιών.

Όταν, λοιπόν, καλούμαστε να μιλήσουμε για την κοινωνία των πολιτών και τη δημοκρατία στον 21^ο αιώνα, δεν μπορούμε να μην σημειώσουμε την ανάδυση μιας διεθνούς κοινωνίας των πολιτών, που διεκδικεί όλο και πιο αυξημένο ρόλο τόσο στις ευρωπαϊκές όσο και στις παγκόσμιες εξελίξεις. Ωστόσο, πρέπει να επισημάνουμε ότι η έντονη διεθνοποίηση και η αυξανόμενη αλληλεξάρτηση της τύχης χωρών και λαών δεν σημαίνει ότι βρισκόμαστε στη «μετα-εθνική» εποχή και συνεπώς διατηρούν στο ακέραιο τη σημασία τους οι κοινωνίες των πολιτών στο εθνικό επίπεδο.

Οι πραγματικότητες που επικρατούν στο σύγχρονο κόσμο συνιστούν άρνηση του άρθρου 28 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που λει ότι «καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση».

Δεν πρέπει να υπάρχουν αυταπάτες για το τι σημαίνει η κυρίαρχη σήμερα αντίληψη περί παγκοσμιοποίησης και για το μέλλον που επιφυλάσσει στον κόσμο αυτή η αντίληψη. Ένα μέλλον διεύρυνσης των ήδη μεγάλων κοινωνικών και διεθνών ανισοτήτων, αύξησης της ανασφάλειας, ενίσχυσης του милитарισμού και των εστιών σύγκρουσης στον κόσμο, συνέχισης της οικολογικής υποβάθμισης και παραπέρα αποδυνάμωσης των θεσμών παγκόσμιας συνεργασίας και ειρηνικής διευθέτησης των διεθνών προβλημάτων στο όνομα της λεγόμενης «νέας τάξης πραγμάτων».

« Ο νεοφιλελευθερισμός ως παγκόσμιο σύστημα είναι κήρυξη πολέμου κατά της πολιτικής», κατά τον Όσκαρ Λαφοντέν.

Ο ρόλος των κοινωνικών κινημάτων

Με αυτά τα δεδομένα, σε παγκόσμιο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο ρόλος των κοινωνικών κινημάτων αυξάνεται και επιβάλλεται η ενίσχυσή τους.

Τα κοινωνικά κινήματα αποτελούν δείκτες αλλά και συντελεστές ανάπτυξης της δημοκρατίας.

Τα κοινωνικά κινήματα δεν έχουν πολιτική πρόταση, γιατί δεν επιδιώκουν την πολιτική εξουσία. Από τη φύση τους είναι στην αντιπολίτευση. Επιδρούν, όμως, πολύμορφα στη διαμόρφωση της πολιτικής ζωής: είτε προκαλώντας πολιτικές ανακατατάξεις ή ακόμα και ανατροπές με τη δράση τους, είτε λειτουργώντας ως «αιμοδοτές» σε πολιτικούς σχηματισμούς (της αριστεράς κατά κανόνα), είτε με τη μετεξέλιξη των ίδιων των κινημάτων σε κόμματα (όπως συνέβη πρόσφατα με τη δημιουργία πολλών πράσινων κομμάτων ή παλαιότερα των σοσιαλιστικών και κομμουνιστικών κομμάτων).

Ο διεθνής συντονισμός των κοινωνικών κινημάτων έχει προχωρήσει σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενώ συνειδητοποιείται όλο και περισσότερο η ανάγκη υπερεθνικής οργάνωσης των κινημάτων αυτών. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο αυτό είναι περισσότερο εφικτό. Γιατί, παρά τη σημαντική υστέρηση της πολιτικής ενοποίησης της Ε.Ε., υπάρχει ήδη ένας ευρωπαϊκός δημόσιος χώρος, που επιτρέπει, αλλά και απαιτεί την αντίστοιχη οργάνωση των κοινωνικών κινημάτων.

Η ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών οφείλει να διεκδικήσει τους ευρωπαϊκούς εκείνους θεσμούς, που θα επιτρέψουν στους Ευρωπαίους πολίτες να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων και να ελέγχουν την πραγματική ευρωπαϊκή εξουσία.

Η ιδέα του ευρωπαϊκού συντάγματος, όπως και η ιδέα για την ανάγκη εισαγωγής και της καθολικής ψηφοφορίας στον τρόπο εκλογής των ευρωπαϊκών οργάνων, αποτελούν πεδία όπου μπορεί και πρέπει να υπάρξει η πολύμορφη ενεργοποίηση των πολιτών.

Το ιστορικό παράδοξο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσδιορίζεται σήμερα από το εξής ιστορικό παράδοξο: Η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών-μελών της κυβερνάται από σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις οι οποίες όμως -ίσως με την εξαίρεση της Γαλλίας- αποδομούν τη σοσιαλδημοκρατική παράδοση. Παραμορφώνουν το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο και αλλοιώνουν τους θεσμούς του. Η σημερινή σοσιαλδημοκρατία αποτελεί άρνηση και όχι γραμμική προέκταση της ισχυρής σοσιαλδημοκρατικής παράδοσης της Ευρώπης. Οι αξίες, οι αρχές και οι πολιτικές της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας είναι σήμερα πολιτικά μετέωρες, αιωρούνται στο κενό της πολιτικής εκπροσώπησης και της κοινωνικής νομιμοποίησης. Είναι όμως και εξαιρετικά επίκαιρες σε μια ιστορική περίοδο κατά την οποία οι παρενέργειες από την παγκοσμιοποίηση στο κοινωνικό επίπεδο απαιτούν συνδυασμένες αντίρροπες και εναλλακτικές πολιτικές. Αλλά ο περιορισμός -αντί για τη διεύρυνση- των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών δεν μετριάζει, αντίθετα ενδυναμώνει τους κινδύνους της παγκοσμιοποίησης. Επειδή κυριαρχούν αυτές οι πολιτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, γι' αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα λειτουργεί ως αγωγός των παρενεργειών της ανεξέλεγκτης παγκοσμιοποίησης σε εθνικό επίπεδο.

Ο καταλυτικός συσχετισμός δυνάμεων υπέρ της ευρωπαϊκής κεντροαριστεράς μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτυπώνεται στην πράξη ως απουσία εναλλακτικού πολιτικού οράματος και μεταρρυθμιστικής πνοής. Από κοντά επενεργεί και η κρίση της αριστεράς, μετά τα ιστορικά γεγονότα που άρχισαν το 1986 κι ακόμα δεν ολοκλήρωσαν την ιστορική τους αποκρυστάλλωση. Συντελείται, έτσι, συντηρητική μετάλλαξη της σημερινής ευρωπαϊκής πολιτικής. Σαφής και αναντίρρητη μετατόπιση αρχών, από την ισότητα των αποτελεσμάτων στην ισότητα των ευκαιριών, από την καθολική στην επιλεκτική και περιορισμένη κοινωνική προστασία, από τη μακροοικονομία της πλήρους απασχόλησης, στη μακροοικονομία της σταθερότητας των τιμών, από την ενεργό στην παθητική δημοσιονομική διαχείριση, από την ενίσχυση και στήριξη των συλλογικών αγαθών στην ιδιωτικοποίησή τους. Με πρόφαση τη διεθνή οικονομική πραγματικότητα την οποία, όμως, εν πολλοίς η ίδια η ευρωπαϊκή κεντροαριστερά διαμορφώνει με τις πολιτικές επιλογές της.

Η συντηρητική μετάλλαξη της κεντροαριστεράς

Είναι εξάλλου, μια ακόμη συντηρητική επιλογή το γεγονός ότι η συζήτηση για τη διεύρυνση εστιάζεται αποκλειστικά στη νέα θεσμική αρχιτεκτονική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντί να έχει ως αφετηρία τον προσδιορισμό ενός νέου συλλογικού και συνολικού πολιτικού σχεδίου, για την προώθηση της ευρωπαϊκής διεύρυνσης και ολοκλήρωσης σε νέες βάσεις.

Για έναν ενιαίο ευρωπαϊκό πολιτικό χώρο, που θα ρυθμίζει την παγκοσμιοποίηση, αντί να απορρυθμίζει τις ευρωπαϊκές κοινωνίες εν ονόματι της παγκοσμιοποίησης.

Αλλά και στη συζήτηση για την πολιτική ενοποίηση αποτυπώνεται η συντηρητική μετάλλαξη της ευρωπαϊκής κεντροαριστεράς. Στις αποχρώσεις της ρητορείας των ευγενών στόχων του

καγκελαρίου Σρέντερ εντοπίζεται η πρόθεση για μερική και σταδιακή επανεθνικοποίηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και της διαρθρωτικής πολιτικής. Όσο και εάν προσπαθήσουμε να υποβαθμίσουμε τις προτάσεις αυτές ως απλή προσυνοδριακή συμβολή εν όψει του Συνεδρίου του SPD στη Νυρεμβέργη τον προσεχή Οκτώβριο, καταγράφεται ως υπαρκτή -και στο εγγύς μέλλον ενδεχομένως και ως κυρίαρχη- η τάση για ομοσπονδία χωρίς αλληλεγγύη. Ως μία προφανής ιστορική οπισθοδρόμηση αλλά και βίαιη αποξένωση της Ευρώπης από τις κοινές πολιτισμικές αναφορές - και μάλιστα εν ονόματι της ενότητάς της. Ως μία ακόμη περιτοίχιση της υπό διαμόρφωση θεσμικά ενιαίας Ευρώπης από τον μέσο Ευρωπαϊκό πολίτη.

Η αλλαγή του πολιτικού συστήματος

Η αλλαγή του ελληνικού πολιτικού συστήματος διακυβέρνησης και κυρίως η προώθηση της περιφερειακής συγκρότησης με αυτοδιοίκηση είναι ο τρίτος μεγάλος άξονας που εμείς προτείνουμε.

Η διαμόρφωση και στην Ελλάδα περιφερειακών επιπέδων πραγματικής εξουσίας θα φέρει κάποιες έστω μορφές εξουσίας πιο κοντά στον πολίτη.

Άρα θα του δώσει δυνατότητες συμμετοχής και ελέγχου.

Δυστυχώς αυτός ο προβληματισμός απορρίφθηκε από τα δύο μεγάλα κόμματα κατά τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος.

Η κοινωνία όμως οφείλει να το διεκδικήσει και να εντείνει την πίεσή της.

Η προώθηση αποφασιστικών παρεμβάσεων για την ανάδειξη της οικολογικής ποιότητας σε καθοριστικό στοιχείο της ανάπτυξης, της συνοχής και της ποιότητας. Η προστασία του περιβαλλοντικού και πολιτισμικού πλούτου, η ανάδειξη και φροντίδα των μνημείων της φύσης και της ιστορίας είναι πεδία προνομιακής δράσης των κινήσεων πολιτών και των νέων κοινωνικών κινημάτων.

Η διαμόρφωση κινήσεων γύρω από το θέμα του κοινωνικού ελέγχου επί των ΜΜΕ, της απεξάρτησης της πολιτικής από τη διαπλοκή, της υπεράσπισης της πολιτικής εναντίον των μηχανισμών αλλοίωσης, στρέβλωσης και υποκατάστασης, αλλά και των απολιτικών και αντιπολιτικών κηρυγμάτων είναι υπόθεση έμπνευσης και δράσης των κινήσεων πολιτών και των κοινωνικών κινήσεων.

Η ανάπτυξη και στην Ελλάδα του προβληματισμού ως προς τη διαμόρφωση ενός τρίτου τομέα της οικονομίας.

Ενός τομέα δηλαδή που δεν θα είναι υπό τον έλεγχο του κράτους αλλά και που δεν θα λειτουργεί αμιγώς με κριτήρια αγοράς. Ενός τομέα όπου θα υπάρχει έντονη η διάσταση του κοινωνικού συμφέροντος και σε πολιτική προτεραιότητα η διαφύλαξη των συλλογικών αγαθών.

Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών σε αυτή την κατεύθυνση η κοινωνία των πολιτών έχει να προσφέρει πάρα πολλά.

Η υπεράσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων έναντι της πολιτικής που συρρικνώνει το κοινωνικό κράτος και περιορίζει τις κοινωνικές δαπάνες, ως δήθεν μη παραγωγικές, αλλά και η υπεράσπιση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, έναντι της πολιτικής που περιορίζει τις εγγυήσεις ενός κράτους δικαίου, είναι πεδία πρωτοποριακής δράσης των κινήσεων πολιτών, εκεί όπου διαμορφώνονται οι κατακτήσεις του ανθρωπισμού.

Η αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους, υπό την επίκληση του παγκόσμιου ανταγωνισμού, αλλά και ο περιορισμός του κράτους δικαίου, υπό την επίκληση της νέας εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας, επιβάλλουν την εγρήγορση της κοινωνίας των πολιτών, ώστε να μην

διασπαστεί η ενότητα ελευθερίας, δημοκρατίας, κοινωνικής αλληλεγγύης, προστασίας κι ανάπτυξης της ανθρώπινης ύπαρξης και πολιτικής ηθικής και πολιτισμικής αξίας.

Ο αιώνας που έφυγε χαρακτηρίστηκε από μια μεγάλη αντίφαση. Ενώ ήταν ο αιώνας που η ιδιότητα τον πολίτη γενικεύτηκε, την ίδια στιγμή το περιεχόμενο της ιδιότητας αυτής υποβαθμίστηκε. Βεβαίως το εκλογικό δικαίωμα γενικεύτηκε, όπως και άλλα πολιτικά δικαιώματα σε άνδρες και γυναίκες, σε πλούσιους και φτωχούς. Ταυτόχρονα, όμως, η δημοκρατία αφυδατώθηκε από κάθε κοινωνικό περιεχόμενο, έγινε περισσότερο τυπική παρά ουσιαστική.

Βαθμιαία από την υποβάθμιση της ιδιότητας τον πολίτη περάσαμε στον κατακερματισμό της. Ο σύγχρονος άνθρωπος ως εργαζόμενος, ως καταναλωτής, ως νέος, ως συνταξιούχος, νιώθει την πολιτική του ιδιότητα ως έναν τίτλο χωρίς αντίκρισμα στα προβλήματα που τον απασχολούν. Με αποτέλεσμα την παθητικότητα, την πολιτική απάθεια, την αποχή από τις πολιτικές διαδικασίες, ακόμα και από τις εκλογές, φαινόμενο που στην αμερικανική κοινωνία έχει ήδη λάβει μαζικές διαστάσεις.

Για ορισμένους αυτή η εξέλιξη εκλαμβάνεται ως μια αρνητική διαδικασία ή ως ένας μονόδρομος, που μερικές φορές τον υπηρετούν ακόμα και στο όνομα της «κεντροαριστεράς», εκχωρώντας ολοένα και περισσότερο χώρο και δύναμη στις δυνάμεις της αγοράς, με υποβάθμιση του ρόλου της πολιτικής και περιθωριοποίηση των πολιτών.

Εμείς, αντίθετα, πιστεύουμε πως κεντρικό πρόβλημα της εποχής μας, κεντρικό καθήκον της αριστεράς είναι η αναβάθμιση και ουσιαστικοποίηση της ιδιότητας του πολίτη, να αποκτήσουν οι πολίτες φωνή, φωνή που να ακούγεται και να φέρνει αποτελέσματα. Αυτό απαιτεί να επανασυνδέσουμε τα πολιτικά δικαιώματα με τα κοινωνικά δικαιώματα, την πολιτική δημοκρατία με την κοινωνική δικαιοσύνη. Η ιδιότητα του πολίτη πρέπει να σημαίνει για τον άνεργο νέες δυνατότητες για δουλειά, για τον εργαζόμενο πρόοδο, για τον συνταξιούχο αξιοπρεπή ζωή, για τη γυναίκα ίσα δικαιώματα. Σημαίνει τελικά μια επανασύνδεση αυτών των δημοκρατικών ιδιοτήτων, ταυτοτήτων και αναγκών, μέσα από τον επαναπροσδιορισμό τους. Αυτή την απαίτηση εκφράζουν σήμερα, με ολοένα και μεγαλύτερη ένταση, τα παραδοσιακά αλλά και τα νέα κινήματα.

Η αριστερά στο προσκήνιο

Η αριστερά, που κάποιοι ήθελαν το τέλος της και άλλοι ως μόνο ρόλο της έβλεπαν αυτόν του υπηρέτη του νεοφιλελευθερισμού ή του συμπληρώματος τον δικομματισμού, επανέρχεται στο προσκήνιο, ως υπόθεση κυρίως του μέλλοντος και όχι ως υπόλειμμα του παρελθόντος.

Η ιδεολογία επιστρέφει, όχι με όρους καθαρότητας ή κλειστού συστήματος αλλά με όρους νέων προταγμάτων που έχουν σαφές ιδεολογικό υπόβαθρο ή ακόμα και με κραυγές σαν αυτές που ζητούν να μπουν επιτέλους οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη και την ενοποιούν πληθυντικές αγωνίες, ανάγκες και αιτήματα.

Μια εναλλακτική προοπτική για την πορεία της κοινωνίας και του κόσμου επανέρχεται ως η κατεύθυνση που ενοποιεί όχι με όρους μιας «μηχανής του μέλλοντος», αλλά με όρους μιας νέας ενεργοποίησης των πολιτών τον κόσμο, με μια ανανεωμένη πεποίθηση πως «ένας νέος κόσμος είναι εφικτός». Έτσι η αντίσταση ενοποιείται με την ελπίδα, η άρνηση με τη θέση, η άμυνα με τη θετική προοπτική, τα κινήματα με την πολιτική.

Ασφαλώς μιλάμε εδώ για ένα γίγνεσθαι, για νέες ανιχνεύσεις που ωστόσο κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει τη δυναμική τους.

Και δεν νομίζω πως είναι υπερβολικό αν έλεγα πως η νεοφιλελεύθερη κοινωνία, η κοινωνία του ρίσκου, η κοινωνία της πρόσβασης, όπως πολλοί την αποκαλούν, γεννήθηκε ήδη, δημιουργεί καθημερινά στο έδαφος των αυξανόμενων ανισοτήτων της και το αίτημα και τις δυνάμεις και τις δυνατότητες για την αλλαγή της, για μια νέα προοπτική.

Ο Συνασπισμός είναι παρών στις διαδικασίες αυτές. Συμμετέχουμε σε ό,τι κινείται στην κοινωνία και τον κόσμο, με την ιδιότητα του στρατιώτη και όχι του στρατηγού, του εργάτη και όχι του επιστάτη, του μαχητή κι όχι του εξουσιαστή, ανιχνεύοντας έτσι και εμείς, μαζί με τη νεολαία, μαζί με τους πολίτες ένα νέο μοντέλο σχέσεων της πολιτικής με την κοινωνία, του κόμματος με τα κινήματα.

Το τετράπτυχο των μεγάλων προκλήσεων

Η ανάδειξη ενός νέου πολιτικού πολιτισμού με την αποφασιστική στροφή στ' αριστερά απαντά στις πολλαπλές και σύνθετες προκλήσεις των καιρών που ζούμε. Είναι η αναγκαία πολιτική προϋπόθεση για την ενίσχυση των θεσμών δημοκρατικού και κοινωνικού ελέγχου και διαφάνειας, για την εμπάθυνση και διεύρυνση της δημοκρατίας. Με την έννοια αυτή, είναι η κρίσιμη προϋπόθεση για μια ανοικτή και δίκαιη κοινωνία.

- Η διεύρυνση των ορίων της σχετικής αυτονομίας της πολιτικής από την οικονομική εξουσία και ο αποκλεισμός των αμοιβαίων ενισχυόμενων οικονομικών και πολιτικών μονοπωλίων.
- Η αξιοπρεπής διαβίωση και η εγγύηση της κοινωνικής προστασίας του πολίτη.
- Η προώθηση της αρχής «εργαζόμαστε λιγότερο και όλοι, καταναλώνουμε λιγότερα, παραδίδουμε την πόλη μας, τη χώρα μας, τον πλανήτη μας αξιοβίωτα στις επόμενες γενιές».
- Η συνολική αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, της διατροφικής ασφάλειάς τους, του επιπέδου αισθητικής και πολιτισμού τους, της πολυπολιτισμικής συνύπαρξης με ειρήνη.

Το τετράπτυχο αυτό δεν συμπυκνώνει απλώς τις μεγάλες προκλήσεις του καιρού μας, στις οποίες καλείται να απαντήσει αποτελεσματικά η πολιτική. Περιγράφει και τον κοινό χώρο συμπληρωματικής και αμοιβαία ενισχυόμενης δράσης της πολιτικής αριστεράς και της κοινωνίας των πολιτών. Η πρόσφατη πολιτική εξέλιξη στην Ιταλία αναδεικνύει σε μείζον πολιτικό διακύβευμα για τη σύγχρονη δημοκρατία την ανάγκη αποφασιστικής τομής στο αμαρτωλό τρίγωνο «επιχειρηματική ισχύς - κατοχή ΜΜΕ - πολιτική εξουσία». Η πολύπλοκη αυτή σχέση λειτουργεί ως πηγή εξωθεσμικού περιορισμού της δημοκρατίας. Ιδιωτικοποιεί την πολιτική πολλαπλά: τόσο με τη χειραγώγηση των πολιτικών εξελίξεων όσο και με την αποξένωση του πολίτη από μια τέτοια πολιτική σκηνή. Μετατρέπει, τελικά, την ανοικτή και δίκαιη κοινωνία των πολιτών σε ομοίωμα, σε καρικατούρα.

Η σχέση της σύγχρονης δημοκρατικής αριστεράς με τους θεσμούς κοινωνικής αυτοοργάνωσης είναι διαρκής, ανοικτή και αμφίδρομη. Γιατί οι αξίες, οι αρχές και οι προγραμματικές προτεραιότητες της ανανεωτικής αριστεράς συνδέονται με τις πιο πρωτοπόρες και ρηξικέλευθες αναζητήσεις της κοινωνίας. Με την αυτοπεποίθησή της να πρωταγωνιστεί και να αντιπαρατίθεται στα πεδία όπου διαμορφώνεται η οικουμενική πραγματικότητα. Συμβάλλοντας στην πολιτιστική πολυφωνία και στην ισοτιμία των ιδιαίτερων πολιτισμικών παραδόσεων. Με τη θέλησή της να ανταποκρίνεται θετικά και δημιουργικά στις προκλήσεις της κάθε εποχής. Δίνοντας τον μεγάλο και δύσκολο αγώνα για την κοινωνική και οικολογική διαχείριση της παγκοσμιοποίησης. Με την αποφασιστικότητά της ως αντίρροπης δύναμης στη διαρκή επέκταση της αγοράς. Επιβάλλοντας την προστασία και την ενίσχυση των πλέον αδύναμων ομάδων και στρωμάτων. Επιβάλλοντας, παράλληλα, την αναγνώριση των δικαιωμάτων των επόμενων γενεών στην τρέχουσα διαχείριση των πόρων. Με αυτές τις Ενώσεις Πολιτών ο Συνασπισμός έχει ανοικτό διάλογο.

Η κοινωνία των πολιτών παγιδεύεται όταν η κυβερνητική ρητορεία εμφανίζει έναν ουδέτερο και ψευδώνυμο εκσυγχρονισμό, ως μανδύα συγκάλυψης του φιλελευθερισμού και του παλαιοκομματισμού.

Η κοινωνία των πολιτών αποπροσανατολίζεται όταν η επικοινωνιακή τακτική εμφανίζει ως δήθεν ρεαλισμό τη σκηνοθεσία επιθυμητών παραστάσεων μιας εικονικής πραγματικότητας.

Η κοινωνία των πολιτών δυσφορεί κι οργίζεται όταν με κυβερνητικές ταχυδακτυλουργίες εμφανίζεται σαν καλή διαχείριση η εξίσωση των αριθμών και η μεγέθυνση του κοινωνικού ελλείμματος, όταν, δηλαδή, οι κοινωνικές προτεραιότητες και τα πραγματικά προβλήματα ζωής και προοπτικής αυτής της χώρας δίνουν τη θέση τους στους στατιστικούς δείκτες και τις λογιστικές αλχημείες.

Ελπίδα για το μέλλον αποτελούν η κοινωνική ευαισθησία, η οικολογική εγρήγορση, η πνευματική και πολιτισμική πρόοδος, η πολιτική συμμετοχή και ενεργοποίηση πολιτών, κοινωνιών, λαών.

Με συνθήματα κι οράματα συντηρημένα στα κουτιά και στα ψυγεία, δεν ξεγελάς την αγωνία της εποχής, την αναζήτηση της κοινωνίας.

Δεν υπάρχουν παρασκευαστές συνταγών όπως δεν πρέπει να προβάλλουν και οι επιδιορθωτές αναμνήσεων ή οι διαλαλητές του παρελθόντος, ως οραματιστές - διαμορφωτές του μέλλοντος.

Οι διαχωριστικές γραμμές

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι,

ορισμένοι ίσως να θεωρήσουν ότι με όλα όσα είπα απόψε αποφεύγω να αναφερθώ άμεσα στα καυτά πολιτικά προβλήματα της επικαιρότητας και να πάρω θέση σ' αυτά που απασχολούν την ελληνική κοινωνία. Βλέπετε, τις τελευταίες μέρες γίνεται μια συστηματική προσπάθεια κυρίως από τον πρωθυπουργό της χώρας αλλά και από άλλα στελέχη της κυβέρνησης να επανέλθει η πολιτική ζωή σε ένα είδος αντιπαράθεσης που όλοι πιστέψαμε και ελπίσαμε ότι είχε πια εγκαταλειφθεί και ότι δεν θα αναβίωνε ποτέ.

Κάτω από το βάρος των αδιεξόδων της κυβερνητικής πολιτικής ο κ. Σημίτης επιχειρεί να επαναφέρει τις διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στη δεξιά και την αριστερά, την πρόοδο και την συντήρηση.

Και βέβαια δεν είμαι εγώ που θα αρνηθώ τη διάκριση δεξιάς - αριστεράς ή τη διάκριση πρόοδος - συντήρηση.

Όμως αυτή η διάκριση δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί με τις αναφορές στο παρελθόν.

Αυτού τον είδους η προσέγγιση είναι στο σύνολό της συντηρητική.

Η διάκριση ανάμεσα στη δεξιά και την αριστερά θα οικοδομηθεί σήμερα με αναφορές στο παρόν και στο μέλλον.

Και θα οικοδομηθεί πάνω στην προσέγγιση των προβλημάτων που απόψε επεχείρησα να θέσω.

Ο αγώνας για την Δημοκρατία, για την κοινωνική δικαιοσύνη, για την ελευθερία και τα δικαιώματα, ο αγώνας για την προστασία τον περιβάλλοντος, αποκτούν σήμερα ένα εντελώς νέο περιεχόμενο.

Το σύνθημα των κινημάτων κατά της παγκοσμιοποίησης «οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη» συμπυκνώνει την ουσία των μεγάλων διαχωριστικών γραμμών που θα ορίσουν τα κοινωνικά και πολιτικά στρατόπεδα.

Κλείνοντας λοιπόν θέλω και πάλι να σας ευχαριστήσω και θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι εμείς, ο ΣΥΝ της αριστεράς, της οικολογίας και των κοινωνικών κινημάτων, φιλοδοξούμε να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας, ώστε στις σημερινές συνθήκες οι πολίτες, οι οργανώσεις τους, τα κόμματα, η κοινωνία ολόκληρη να ενεργοποιηθούν ώστε κόντρα στο

ρεύμα της εποχής η πολιτική να παραμείνει η κορυφαία διαδικασία σύνθεσης των ποικίλων δραστηριοτήτων, ανταγωνισμών και ιδιαιτεροτήτων της κοινωνικής διαδικασίας.